Delnjoserbske ludowe pěsnje.

Z rukopisneje zběrki B. Markusa

wupisał a z dotal čišćanymi přirunał

Michał Hórnik.

Z dodawkom.

Ł A 24

Budyšin.

Z nakładom M. Hórnika.

1882.

WK 8°
230

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/1
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/2
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/3
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/4
Serbski institut Sorbisches Institut

Wósobuskim mtodym Serbam
podarjony wot Kněza Jar. Kam.
M. Hornik – Budyšyńc

Delnjoserbske ludowe pěsnje.

Žeń. J. narymni Ra 1895.

5/4

Z rukopisneje zběrki B. Markusa
wupisał a z dotal čišćanymi přirunał

Michał Hórnik.

Z dodawkom.

Serbska centralna knihownja w Budyšinje

W. K. 23v

Budyšin.
Z nakładom M. Hórnika.
1882.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/5 Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/6
Serbski Sorbisches institut Institut

Předsłowo.

Najwjetša zběrka delnjoserbskich pěsni je wězo druhi dźěl „Pěsničkow“ wot Haupta a Smolerja wudatych w lěće 1843. Prěni wjetši dodawk k nim je H. Jórdan z Popojc nahromadźił a druhi dr. E. Muka; wobaj staj w Časopisu Maćicy Serbskeje podataj a ja sym wobě zběrcy z 43 a resp. 61 pěsnjemi a variantami w l. 1875 a 1877 wosebje wudał. K temu su hišće někotre wote mnje a wot dr. Muki w Časopisu zdźělene. We mjenowanym wosebitym wudawku l. 1878 wuprajich přeće, zo by też farař Markus swoju rjanu zběrki do Časopisa Maćicy Serbskeje dał. Dźěl tych samych běch mjenujcy sam pola njeho widźał a wo wozjewjenje prosył, ale wón chcyše cyłu zběrku wosebje erotiskich dla hakle po swojej smjerći wozjewjenu měć. Tuž mi knjeni mandźelska po smjerći njeboćičkeho z posrědkowanjom k. kantora Jórdana tón požadany rukopis, sebi jenož exemplar wuměnjejo, za wudaće wotstupi a ja podam jón nětko po wužiću a woćišćenju do maćičneje knihownje.

Po přisłušnosći powjedam nětko najprjedy z krótka wo zhromadźerju pěsni a potom wo jeho rukopisnej zběrcy.

Bohusław (Gottlob) Markus narodźi so augusta 1815 w Zakrjowje, wopytowaše šulu w Łojowje a wot 1829—31 w Hródku. Jutry 1831 woteńdźe na gymnasium w Khoćebuzu a 1833 do Budyšina, hdźež 1837 testimonium maturitatis dosta. Dokelž pak tajke tehdy w Pruskej njepłaćeše, sčini pruhowanje hišće raz we Wrótsławju a studowaše tam tři lěta theologiju, při čimž wot februara 1838—39 sobu też wojeńske lěto wotsłuži. Tam domjace wučeństwo nastupiwši wobsta 1841 prěni a 1842 druhi theologiski examen. We februaru 1845 wopušći Wrótsław a założi w Hródku privatny hólči wustaw. Wot barlinskeho konsistorija bu potom jako farař do Ranja (Gross-Räschen) powołany, hdźež w septembru 1845 přiće. W haprylu 1857 přińdźe jako farař do Łutow a w oktobru 1870 do Popojc, hdźež 1. meje 1880 zemrje. Něšto mało, štož je njebohi pisał, mjenuje K. A. Jenč w nastawku wo pismowstwje a spisowarjach delnjołužiskich Serbow (w Časopisu 1880). Ważniše dyžli tuto je jeho rukopis ludowych pěsni.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/7 Serbski Sorbisches institut Institut

Tutón rukopis mamy w třoch nimale jenak wobšěrnych recensijach a w štwórtej kruchowej z někotrymi papjerkami. Markus drje je pěsnje we wokolnosći Zakrjowa hromadźić počał, hdyž němske towarstwo wědomosći w Zhorjelcu w lěće 1836 pjećdźesat a w l. 1837 sto toleri čestneho myta na zběrku serbskich ludowych pěsni wustaji. Wón bě mjez tymi (Smoleŕ, Haupt, Jordan a Markus), kiž za swój předpołoženy rukopis akcessit přisudźeny dostachu, hdyž bě cyłe čestne myto na zjenoćene hornjo- a delnjoserbske pěsnje wustajene. Tola Markus so z akcessitom njespokoji a chcyše swoje pěsnje pozdźišo sam wudać serbscy z němskim přełožkom, k čemuž bohužel njeje dokročił. Wón bě mjenujcy za zło wzał, zo běchu do jeho rukopisa recensenći w Zhorjelcu abo druhdźe (Haupt, Seiler atd.) z wołojnikom krótke přispomnjeńčka činili, kaž: Siehe meine Sammlung, aehnlich dem oberlausitz. L., Anklang an das oberl., Hs. Sammlung, bessere Melodie atd. W prěnjej recensiji staj też dwě słowje Smolerjoweje ruki. Tola je wudata zběrka Haupta a Smolerja wot Markusoweje cyle njewotwisna była, štož je z tudy podatych wudospołnjenjow a variantow derje widźeć.

Prěnja recensija rukopisa w małym 8° ma 78 pěsni, texty z wjetša hudźbnymi notami. Druha recensija w 4° je čisćiši wotpisk z notami, towarstwu w Zhorjelcu přepodaty z mottom: Wo man singt etc. a ma 75 pěsni. Třeća recensija we 8° poskića 104 pěsni w serbskim texće a z němskim přełožkom bjez notow a je kaž so zda za ćišć přihotowana była. Štwórta kruchowa recensija zdźěluje jenož 32 textow, někotre dwójcy, jednotliwe papjery pak wuherski khěrluš a někotre krótke pěsnički.

Wupisowanje, rjadowanje a přirunowanje wšěch Markusowych textow žadaše sebi wjele časa, dokelž kóžda recensija hinaši rjad wobkedźbuje a dokelž je rukopis z dźěla khwatnje pisany. Tola sym cyłu zběrku swěru wužił, zo bych z jeje wosebitym wudaćom dozběranje delnjoserbskich pěsni a też jich nowy zhromadny wudawk spomóžał, kaž sym so podobnje tehorunja wo hornjoserbske postarał sam zběrajo a druhich k zběranju namołwjejo. (Přir. n. př. Časopis 1875, str. 68.)

Melodije su 64 pěsnjam pola Markusa w druhej recensiji přistajene. Kotrež so z Smolerjowymi ćišćanymi njerunaju, wudam hišće jako přiłohu k tutej zběrcy.

Skónčnje přispominam, zo su texty a varianty z Časopisa 1881 woćišćane, nastawčk wo hródkowskej podrěči pak je jenož w tutym wosebitym woćišću.

M. H.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/8 Serbski institut Sorbisches Institut

1.

Dyž ranje swita, źeń bywa,
Ta gólicka chopi płakaś.
„Njepłac glich ty gólicka moja,
Ja kcu śi twój źěł zapłaśiś;
Ja kcu śi daś tog' rejtarika,*)
Też hyšći třiźasća tolari.“

„„Ja njecham měś tog' rejtarja,
Tek njecham měś třiźasća tolari,
Ja kcu měś tog' swojogo!
Njekrydnu lubego swojogo,
Ga wrośu ja se k muterce.““

„„Och muterka, luba muterka,
Dajśo mě śmjatu komoru!
We njej kcu byś lěto a źeń,
Tam we njej kcu ja płakaś.““
Lěto a źeń se njebě minuło
Ta gólicka běšo humrěła.

Zgónił jo to jeje luby,
Jeje luby nejlubšy;
Sednu wón se na konika,
Na swojogo konja šumjela,
Rejtowa**) přece k muterce dom.

„Pomgaj Bog wam, muterka,
Źo ta waša źowka jo?“

---

*) Markus přełožuje: Reiterknecht.
**) T. j. zrejtowa abo rejtowašo.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/9 Serbski institut Sorbisches Institut

Wona jo nam humrěła! —
Rejtař ten zawrośi swojogo konja,
A rejtowa přece k městoju.

Bližej wón k městoju bywašo,
Ga już te zwony słušašo.
Do města nutř přirejtowa
K tym cerjenym*) carnym nosarjam:
„Nosarje, lube nosarje,
Stajśo ten kašć na zemju dołoj!

Ja kcu hyšćer raz hoglědaś
Na jeje brunej wocy,
Na jeje tłustej ruce,
Na jeje cerwjenej licy,
Na jeje tłustej nožce.

Hyn ty sy humrěła mojogo dla,
Ga kcu ja humrěś twojogo dla!“
Wón huśěgnu swój złoty mjac,
Staji se jen k hutřobje
A zakłoji se**) až do smjerśi.

„Hyn zakopśo hyn zakopśo naju
Při tych pušach, rozpušach,
Žož te młode gólce z piwa domoj du.
Hyn na mnjo stajśo złoty mjac,
Na nju stajśo rušany wěnc!“

Lěpjej to słuńco swěšašo,
Lěpjej mjac se błyskašo;
Lěpjej se dešćik zejźěšo,
Lěpjej ta ruta rosćašo.***)

Hyn pismicko na pismicku stojašo,
Až jima se tam hobima derje źo,
Až hobej w gromaźe zbóžnej stej.

2.

Moja lubka wjelgin młoda,
Ja dejm za njeju pocakaś.

---

*) Drje = cerwjenym, abo prjedy śerjecym, šerjacym?
**) Po prawym: zrani se.
***) Tu drje je po prawym kónc; slědowace móže być reminiscenca čisła I. w Smolerjowej zběrcy.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/10 Serbski institut Sorbisches Institut

Jadno lětko kcu ja cakaś,
Dlej pak glich ja njebudu!

„Wšako glich ty njetrjebaš,
Ja som dawno wjelika dosć!“

3.

O ty moja hundert tawzynt lubka,
Ja drje wěm, až tebje jaro tužne jo
Za tu twoju njeprawu lubosć.

Kaž ty ze mnu měniś,
Gaž ty płacoš,
Ga ja se derbim smjaś.

4.

Hanka, Hanka,
Co sy ty cyniła,
Až sy sebje take zwóliła?

Takego pijańca,
Takego kortarja,
Takego groznego lapaka!

5.

Sy-li glich ty moja lubka,
Přewoź glich mě domoj přez guwno,
Přez guwno jo rowna drožka!

6.*)

Jědu k nam, jědu k nam Lěšćańske,**)
Wše górki a dołki su přejěli,
Ale do Łojowa su přijěli.

Srjeź togo Łojowa su zastali,
Prašali su prašali:
Źo je ten Łojejski nowy dwór?

„Kcośo wy jo wěźeś, Lěšćańske,
My kcomy wam jo derje powjeźeś.

*) Přirunaj č. 186 pola Smolerja.
**) Abo z druheje wsy, wo kotrejž so spěwa. To płaći też wo druhich wjesnych a swójbnych mjenach w pěsničkach.

Před tym žen Łojejskim nowym dwórom,
Tam stoj ta lipa zelena,
Spóz njeje seźi rědna gólica.

Šyjo tej šanta žyźanej,
Wijo tej wěnca ruśanej.

Dwa jo tej šanta hušyła,
Dwa jo tej wěnca huwiła.

Jaden jo dała gólcoju,
Drugi jo sama znosyła,

Na swojich włosach na žołtych;
Na swojej kanice*) na carnej.“

„ „Luba ty družka towariška,
Spopytaj ty togo wěnaška!“ “

Dawno sym ja jogo spopytała;
Namakaś jogo njamogała!

„ „Njepytaj wěnaška w komorje,
Glědaj gólcoju na głowu!“ “

Gólc ten chójźi po dwórje,
Nosy wěnašk na głowje.

Rada by jomu jen zejmjeła,
Ale bžez**) togo nana njesměła!

„ „Bžez tog’ nana by derje směła,
Bžez teje mamy njesměła.“ “

Rada by jomu jen zejmjeła,
Bžez teje mamy njesměła.

„ „Bžez teje mamy by derje směła,
Bžez tog’ bratŕa njesměła.“ “

Rada by jomu jen zejmjeła,
Bžez tog’ bratŕa njesměła.***) — —

Glich jo wona tu móc měła,
A jo jomu jen zejmjeła.

---

*) W staršej recensii rukopisa so praji, zo napisowaŕ pěsnje to słowo njeznaje t. r. wukłasć njewě a zo je z „Kopfputz“ přełožuje, w pozdźišej recensii steji „Haube“. Kanica je drje to, štož druhdźe „hupac“ (hornjoserbski je hupak = Wiedehopf) rěka. Tajka njewjesćinska hłowa je so ptačej hłowičcy kanje abo hupaka podobna zezdała.

**) Praji so tam tež přez město bžez.

***) Tute wójmidła so druhdy dale spěwaju: Bžez teje sotŕy, bjez tych kmótŕow, wujkow, śotow, šwagera, šwagernice, bžez teje kumpanki, kumpana, staršych (Schöppen), kněžych, bžez teje gmejny.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/12 Serbski Sorbisches institut Institut

7.

Z huglědkom ja na moju lubku glědam,
Z huglědkom ja ju hupytam —
Taku rědnučku, taku pisanu,
Z huglědkom ja ju hupytam.

8.

Moja lubka jo rědna
Ak ta cerwjena roža;
Wona jo tak rědna
Ak to jadno jabłuško.

9.

Moja lubka na mnjo zła!
„Daś přece, daś přece jo a jo!“

Bratřik přěgaj konjowu;
Kcomej mej jěś pó drugu!

„Daś přece, daś přece jo a jo!“

10.*)

Na górce jo pšenica,
We dołku jo groch;

Sy-lik rědna gólica,
Wóžeń ty se doch!

„Rědna ja njejsom,
Dobra ja som!“

11.**)

Swaźbarje jědu ku dwóru,
Na gólcynu nowu komoru.

Gólicu do śpy wjeźechu,
Za blido ju sajźachu,
Sporomje jeje wokeńco.

Wona to wokeńco powocyni,
Hutergnu jim rožu cerwjenu,
Chyśi jim ju na blido.

*) Přir. Smol. čisło 175.
**) Přir. Smol. strona 136.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/13 Serbski Sorbisches institut Institut

„How maśo moju najmłodšu sotřu,*)
Z njeju te reje rejujśo,
Te pyšne reje zwózujšo!

Te serbske kroše zmjetujśo,
Te cerwjene złota zbrinkujśo.“

12.

Mutercyny młodšy syn
Źěła te husle malučke.
Domdaj domdi domdidraj.

Grajo te rejki krotučke,
Bjerje te pjenježki drobnučke. Domdaj atd.

Muterka synka prosašo,
Głowcycku jomu głaźašo.

Kśěł wón jej tak posłušny byś,
Njekśěł nocy fryjowat hyś.

Gólcyk zlubjašo posłušny byś,
Ale nocy k lubce źěšo.

Ak jo mimo woknow šeł,
Praša wón ju wo rušany wěnc.

Lubka njekśěšo jomu jen daś,
Glich pak prosašo do śpy přijś.

Skocył ten gólcyk na blido,
Swojej tej lubce za blido.

Njedajo jej se z města gnuś,
Dejała zlubiś jogo byś.

13.**)

Na łuce třawa zelena.
Žeła jo ju žeła
Ta běła cerwjena.

14.***)

Njewjericka, njewjericka,
Źo ga twojo gnězdko maš?

Na kerjašku, na wjerjašku
Tam jo mojo gnězdko.

---

*) Kónc jako Smol. č. 2.
**) Wudospołnjenje Smolerjowe: Na knježej łuce.
***) Lěpši variant, dokelž hewak w pěsni (Smol. str. 101) mjenowana „jaskolicka, świgalicka“ na kerjašku njehnězdźi! Snadź bě něhdy wjacy strofow.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/14 Serbski Sorbisches institut Institut

15.*)

Pójšłej běštej dwa młodej,
Pójšłej běštej dwa cerwjenej;
Gólku a pólko stej přejšłej,
Nadejźěštej zagrodku.

Do zagrodki stupaštej,
Pod jabłońkom sedaštej.
„Sednjomej se sednjomej,
Gromaźe mej husnjomej!“

„„Chto ga b'źo naju górej wółaś,
Gaży buźo źeń bywaś?“ “
„Nad nama seda syłojašk,
Syłojašk ten wjasoły ptašk.

Ten buźo naju górej wółaś,
Gaży buźo źeń bywaś!“

16.

Wšykne źowča tuder su,
Moja lubka tuder njej';

Wona kco měś powjeźone,
Wona kco byś hólowana.**)

Wona drje buźo sama přijś!

17.***)

Hanicka lubcycka, hobroś se ku mnjo!
„Njebudu, njesmějom, wjelika šelma!“

Hanicka lubcycka, daj ty mi mulku!
„Njebudu, njesmějom, ty maš šeru brodu!“

Rownož ja mam taku šeru brodu,
Tek mam ja glich taku běłučku gubu!

18.

Wórachu, włocachu,
Ja w heli lažach;

---

*) Dlějša je Smolerjowa: Spojšłej stej dwa młoźeńca; ale tam stej drje dwě pěsni do jeneje zjednoćenej. Přirunaj też E. Mukowu w Časopisu 1875, str. 114.

**) Nětk je wuwostajene n. př. Po nju ja tam njepójdu atd.

***) Ta je dlějša dyžli Smolerjowa str. 37. Tam so praji: Ancycka lubcycka, maš běłe nožki. Na to by so hodźiło: běłučku ruku abo: hišče lěpje: słodku gubku!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/15 Serbski Sorbisches institut Institut

Huslowachu, rejowachu,
Ja tek tam běžach.*)
Gaž naše k hobjedu,
Ja z nimi sobu;
Gaž naše na pólo,
Ja gned do hele.

Niźi lěpjej, niźi lěpjej
Ako w mojej heli. :,:

19.

We Špitalu na Kamjeńcu**)
Stoj' jaden cerwjeny grod;
We njom bydle tři źowča,
Wše jadnak rědne su.

Jadna taka njewjelikna
Ta dej ta mója byś.
Ja kcu jej kupiś sukeńcko
Wót samego somota!

„Skupuj abo njeskupuj,
Wšo dermo kupujoš;
Ta ma drugego lubego,
Tej pisaŕ rowny njej'.“

20.

Źo ga glich***) ty lěgaš,
Źo ga glich ty sedaš,
Och ty rědna lubka?

„Na proze sedam,
W komorce lěgam,
Přijź, mój luby, přijź!“

21.

Šło jo to źowčo třawku žeś
Na łucku zelenu, jud hej!
Brěmje jo třawki nažeła,
Styrjoch brunych nadejšła.

---

*) Tale strofa rěka pola Smol. str. 103: Kopachu, wórachu atd., ale tam móže so wona wuwostajić, dokelž so k tudy podatemu pokračowanju lěpje hodźi.

**) Hewak so praji: pod Kamjencom.

***) Glich stoji drje na měsće prjedawšeho -li, -lic, -lik.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/16 Serbski institut Sorbisches Institut

Źo ga jo ten rědny gólc,
Ako kónje spopaso, jud hej?
„Wón jo hujšeł na přězu
Na tu přězu —sku.

Co ty źowčo k mytu maš,
Až ty nam jo njepowješ, jud hej?“
Sedym tych slobrnow wjele njej';
To ja tebje njepowjem!

Gaž ja přijźom k mojomu lubemu,
Wšikno jomu hupowjem, jud hej.
Ale to jano jomu njepowjem,
Až ja drugego lubego mam.

„Maš ty, źowčo, falšnu rěc,
Ja mam ten wótřy mjac, jud hej!
Wotrubnu ja śi šyju prec
Za tu twoju falšnu rěc.“

Wezmjoš ty mě žywjenje,
Duše doch ty njekrydnjoš, jud hej!
Nad wódu stoj' lěšćinka,
Nazymu jo zrubana.

Nazymu jo zrubana,
Naleto jo zelena, jud hej!
Tak też ta mója chuda duša
Nimjer*) žywa wóstanjo!

„Źowčo, ty sy malučke,
Doch tak mudručke, jud hej!“
Na to jo mi mója maś hucyła,
Až ja deru mudra byś.

22.**)

Gólc ten jěźo z góle domoj,
Źowčo plejo lan.
„Maš-lic ty te běłe nogi,
Dejš ta mója byś.“

Mam ab' njamam běłe nogi,
Twója njebudu;***)
Ja som dawno słušała,
Až ty maš druge tři!

---

*) Lěpje: přecej! nimjer = immer (während).
**) Přir. Jórdanowu: Kučak jěźe z góle domoj.
***) Markus přistaji tu: njebudu, futurum simplex; dokelž Delni Serbja pisaju też germanism: budu byś!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/17 Serbski Sorbisches institut Institut

Wboga mója hutřoba,
Wboga ja tu som!
Z jadneju ty rejujoš,
Drugu fryjujoš;

Třešu sy pósłał do ryzykow,
Ta dej zasej přijś!
Źi, ach źi, holuj ju,
Holuj ju tam zas!

Ryzykow jo nazběrała,
Měšack roztergała.
Źi, ach źi, a holuj ju,
Holuj ju tam zas!

Toriś jogo kšěšo,
Njewěźešo z cym;
Škrabała jo marchej, *)
Dała jomu krěn.

23.

Za našymi guwnami
Te dobre lěda su;
Chto ga by je huworał,
By dobre žyto brał!

Wjelk je huworowašo
Ze styrimi kózami;
Bošon jomu spogonjał
Ho dłujkich škórnicach.

Jěź mi rowno z kóńca wen
Ab' ja śi zežeru!
„Njezežeŕ mi źinsa,
Ja kcu witře lěpjej jěś!

24. **)

Wóno jo cas domoj hyś,
A piwo palenc wšo.

„Piwo palenc derje jo,
Ale pjenjez njamaśo.“

---

*) Marchwi škrabaś, přir. Smol. str. 107.
**) Tuta je dospołniša dyžli pola Smol. str. 77.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/18 Serbski Sorbisches institut Institut

Dajśo wy nam křinicku,
My mamy pjenjezy.

„Ho waše pjenjezy njerožímy,
Te (how) nic njepłaśe!“

25.*)

Ho nic se ja njestaram,
Až žo budu nocy spaś,

A na lubku spominaś,
Tu celu dłujku noc,

Na jeje licko cerwjene
A pjerščeń slobrjany.

26.

Pas mi kónja brunego
Na tej łuce zelenej,
Ga derbiš ta mója byś.

Kónika śi spopasom,
Brunika śi zawrošu,
Twója pak ja njebudu.

Njebužoš-lic lětosa,
Ga derbiš za lěto,
Mója doch ty derbiš byś!

27.**)

Tam stoj' ta lipa we tom dole,
Wóna se chwějo tam a how,
Žož ten wětřik na nju stoj'.

Gaž se k nalětnemu přibližašo,
Luby ten žěšo z wójny domoj
Po tej góli zelenej,
Po tom pólku wjasołem.

Cerwjeny mantel se zahobali,
Až lubka jogo spóznaś njederbjašo;
Rědna w zagroźe ryjašo,
Wóna tak žałostnje płakašo.

*) Přir. čisło 42. pola Muki; poslednjej rjadkaj tam njesłušataj!
**) Variant pola Smol., str. 27.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/19 Serbski institut Sorbisches Institut

Co ga ty płacoš, rědne źowčo?
Jo śi twój nan abo muterka gram?
Abo jo śi twój luby wotpowjeźeł?*)

Mi njejo mój nan abo muterka gram,
Mi njejo mój luby wotpowjeźeł;
Ale wcora jo rowno sedym lět,
Ak wón jo zlubił zasej přijś.

Co ga ty tužyš, rědne źowčo,
Wón jo měł wcora tam z drugeju zlub! :,:

Bużoš-li ty tam zasej přijś,
Připowjeź jomu wjele dobrego!
Wšykno, což mej smej groniłej,
Wšykno smej zwěru mysliłoj.

Njewěř doch, njewěř doch, rědne źowčo!
Co, ga by ja ten samy był?
Ja kśěł śi jano tak zhuspytowaś,
Lěc ty nežli drugego njamaš.

Kak ja dejała drugego měś,
Gaž hutřoba přece žałujo?
Bělu tu rucycku za rucycku
A złoty ten pjerśćenik za palack.

Něnto dejš ty ta mója byś,
A žedna druga ako ty,
A zwěrowana góspoza!

28.**)

Za našymi guwnami při brjazynje
Tam jo ta śćažka huteptana.

Chto ga jo ju huteptał?
Huteptał jo ju rědny sam.

Wjacor jo chójźił na jgru k nam,
Žajtřa jo rano wot nas šeł.

Ga by to psyšćo njekjawkało,
Njeby ta muterka husłušała.

---

*) Słyši so też skóncowane: wotpejeźeł. Tak też pejem m. powjem, powěm. Tuž mam za to, zo naše „pječa“ (dicitur) ničo druhe njeje khiba skepsane: powjedźa, powjedźeja = praja, dicunt. Tehodla pisam radšo: kaž praja, tak prajo.

**) Přir. Smol. str. 62 wjele hinašu: Teptana jo śćažcycka.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/20 Serbski Sorbisches institut Institut

Bańku tu(ž) piwa do ruki,
Kromicku kl̓ěba do dybzaka;

Bańku piwa źowcyšćoju*)
Kromicku kl̓ěba psyšćoju!

Wence deru**) stojaś a zyma mi jo,
A zymna ta rosa na mnjo pada.

29.***)

Posrjeź Zakrjowa stoj' lipa zelena,
Spóz njeje tam gólcyšćo,†)
Tak wjelgi zrubane, jederhej.

Nimo tam źěšo źowcyšćo,
Zběrašo te zelišća,
Te zelišća, jederhej.

Njezběraj ty zelišća,
Šyj śanku suknicku††)
Šyj suknicku, jederhej.

Suknicku ja nješyjom,
Gaž mój luby doma njej',
Gaž luby doma njej, jederhej. —

Luby ten jěźo ze jsy wen,
Wjele luźi za nim źo,†††)
Luźi za nim źo, jederhej.

Wšykne te luźe płakachu,
Jan' ta jogo nejlěpjej,
Ta jogo nejlěpjej, jederhej.

Ja mam hyšćer dwa noža,
Ak mój luby skupował,
Mój luby skupował, jederhej.

Jaden jo do se stajiła,
Drugi za nim chyśiła,
Za nim chyśiła, jederhej.

---

*) źowcyšćo, skrótšene: źowcšćo, pozdźišo: źowčo.
**) deru = derbim.
***) Přir. Smol. trochu hinašu str. 49: Srjeź Bórkow stoj lipa.
†) Pola Smol. staj dwaj pachołaj.
††) Lěpje: košulku.
†††) Tutón rjad a slědowaca strofa staj też tudy w pěsni 30.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/21 Serbski Sorbisches institut Institut

Zakopšo naju při droze,
Při droze zelenej,*)
Při droze zelenej, jederhej.

Sajźćo nad nama dwa pruta,
Dwa pruta winowej,
Dwa winowej, jederhej.

Sajźćo nad nama keŕ ruty,
Keŕ ruty zeleneje,
Zeleneje, jederhej.

Wino to rědnje rosćešo,
Guste grańki mějašo,
Grańki mějašo, jederhej.

Ruta ta rědnje rosćešo,
Teke rědnje kwišešo,
Rědnje kwišešo, jederhej.**)

Kuždy nimo chójźecy,
Kuždy tam tak gronjašo,
Tak gronjašo, jederhej:

How lažytej dwa młoźeńca,
Zwěru lubo mějonej,
Lubo mějonej, jederhej.

Wón jo humrěł jeje dla,
Wóna pak jo jogo dla,
Pak jogo dla, jederhej.

30.

Kóńcom nad kóńcom Zakrjowa
Stoj' nowa komora,
O hej stoj' nowa komora.

We njej bydli gólica,
Rědna běła cerwjena. O hej atd.

K njej su tam přišli powjesći
Jadne tužne powjesći,***)

Až jeje luby jo njabogi,
We cuzbje humrěł jo.

---

*) Prjedy je snadź było: Spód lipy zelenej.
**) Nětko slědowace kónčne tři strofy su podobne Smolerjowej pěsni čisło 1.
***) Wottudy je pěseń podobna E. Mukowej, Časopis 1875 str. 109, hdźež sym prawje wuhódał, zo je tam spočatk noweje pěsnje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/22 Serbski Sorbisches institut Institut

Lubego k rowoju njasechu,
Wjele luźi za nim źo.

Wšykne te luźe płakachu,
Jan' ta jogo nejlěpjej.

Cogodla tužyš, gólica,
Rědna běła cerwjena?

Wšak jo ten swět šyroki dosć,
A gólcow hyšćer wěc!

Hyšćer wjele rědnjejšych
A wjele chytřejšych.

Co pomgaju te rědnosći
A też te chytrosći,

Gaž njejsu tam te lubosći
A też te wěrnosći!

31.*)

Připowjeż tej mójej lubce
Jaden dobry wjacor!
Daś se třošku přigotujo,
Ja k njej źinsa pojdu,

Po wórješki, po jabłuška,
Po te žołte křuški, —
Smej se mej tak lubo mělej
Taki jaden dłujki cas!

Dajom ja śi źinsa hobšejt,
Njej' to jaden tužny cas?
Płac ty rědna hyšćer wěcej,
Wěcej mója njebuźoš!

Třěj se wócy z kamjenjami,
Wěcej mója njebuźoš!
Přez płot wyka, k lubce smyka:
„Njepowjedaj na mnjo!

Wšak ja njejsom dalej był
Ako w susedowem guwnje;
Tam sem z njeju hokošował
Na te styri štundy.“

*) Přir. Smol. str. 112, hdźež je jenož jena strofa; ale też tudy njeje drje dospołna.

Groniła jo, až sama jo,*)
Ale pak niźer wěrno njej'!
Sama jo stupiła na źuŕka,
Gólca jo starcyła za źuŕka.

Groniła jo, až sama jo,
Ale pak niga wěrno njej'!
W zymje w pjerju, w lěśe w kerju,
W rokotowem kerju.

32.**)

Šapaŕ tam paso w zelenem
W zelenem gajku.
Wojce se běle ako ten sněg
A šapaŕ tam chojźi ako ten kněz!

33.***)

Nam njejo wšym móžno gromaźe byś,
My derbimy jaden raz roztyla hyś.

Roztyla hyś a zasej přijś,
Pón kcomy źaseś raz wjasołše byś.

Źo jo mój nan a źo jo mója maś?
Komu ja deru tu dobru noc daś?

Staršy ten bratř jo w cuzem kraju
A młodša ta sotŕa jo njerozymna!

34.†)

Přijźo mój luby z wjacorka,
Z wjacorka jo ta carna śma.

(Gaž wšykne luźe spě a laže,††)
Ja deru jězdźiś po tych nocach,

Po tych śmjatych wjacorach
Pytajucy tu bytřu gwězdu.

Kóteraž gwězda nejbytřej swěśi,
Hobswěśijo wšym gorkam a dołkam,
Teke tej mójej stajnej lubce!)

---

*) Smoleŕ ma na str. 111 jeničku strofu: Hanka groni: sama doma.
**) Prěnje tři słowa jenož su te same ze Smol. na str. 150.
***) Podobnu pěseń ma Jórdan pod čisłom 24.
†) Mało hinak pola Smol. str. 31.
††) Tuta strofa ze slědowacymaj twori drje wosebitu pěseń.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/24 Serbski institut Sorbisches Institut

Och rozmilona lubka mója,
Wocyń ty tu komorku
A pušć ty mě nutř!

Z połnocy ja luźi njeznaju,
Teke nikogo nutř njepušćiju.

Njeznajoš ty mě z połnocy,
Ga znajoš doch mi spo rěcy,

Po mójom z ćicha gronjenju
Po mójom z ćicha nutř-kłapanju.

Ty sy wote mnjo dosć gronił
Tu janu wjeliku źiwnu wěc.

Som ja jo gronił pijany,
Ga nuchterny kcu jo zamjelcaś.

Ty dejš tu dłujku ruku měś,
Gaž kcoš wšym luźim na gubu biś.

Ty dejš tu wjeliku płachtu měś,
Gaž kcoš wšym luźim gubu zatkaś.

35.*)

Mój ten luby se mi zgniwał jo,
Njecha ze mnu dobry byś,
Njecha ze mnu powjedaś.

„Zgniwaj se, zgniwaj se božejmje
Ja we tebje wjele njerožu,
Ja za tebu niźi njepojdu.

Ty sy togo bogatego bura syn;
Ja som ta žałostna służabna,
Ja som tomu gólcoju njerowna.“

Sy ty, mója luba lubka, chudobna,
Tola sy rědna běła cerwjena;

To su te naju lubosći,
Naju te lubosći su wjelike,
K šejdowanju su žałostne.

„Šejduj, šejduj, luby mój,
Nic tola tak daloko šyroko (tj. roztyla) nic!“

---

*) Pěseń je tu dospołniša dyžli Mukowa č. 20.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/25 Serbski institut Sorbisches Institut

Dalej a šyrjej mej buźomej,*)
Lubjej źen mej se změjomej.

Cesćej mej gromadu přijźomej,
Jěsnjej se zwaźiś buźomej!

36.**)

Njejsom ja nikulka wjasołšy był,
Ak som swóju lubcycku spód bockom měł.

Som ja z njej' rejował, dyž ja som kśěł,***)
Som ja ju hokošył, dyž ja som kśěł.

Gaž pak som k jadnej drugej šeł,
Ten cas sym sebje ju rozgorił.

Njeby ta chylcycka malučka,†)
Luby ten sklapa we źuŕka.

„Hola hola, muterka!
Źo ga maśo wašo źowcyšćo?“

„„Našo to źowcyšco doma njej',
Wóna źen šyjo ten śanki šant!“ “

„Spomagaj Bog śi, rědne źowčo!
Komu ga ty ten šant šyjoš?“

Ja šyjom mójomu lubemu,
Kótregož ja nejlubjej mam!

Na swěše žednogo drugego,
Ako źen tebje, ty rědny mój! —

„„Mójeje źowki ty njekrydnjoš††)
Wóna jo chudobna za tebje.“ “

„Daś jo chudobna kakaž kco,
Wóna mi wjejgi luba jo.†††)

Ja kcu sebje ju hobstaraś,
Tak ako budu nejlěpjej móc!“

---

*) Poslednjej strofje staj też pola Smol. str. 14.
**) Přir. Smol. str. 30, hdźež su tři podobne strofy.
***) Tutón rjadk je napisowaŕ zabył.
†) Wottudy podobne kaž Smol. str. 14, ale kónc zasy hinaši.
††) Přir. Jórdanowu č. 35.
†††) wjejgi = wjelgi.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/26 Serbski Sorbisches institut Institut

37.*)

Lubka jomu lubjašo póstolku słaś,
Wóna jomu lubjašo wórješki daś.

Póstolku jomu jo póslała,
Lanuś jomu jo kazała.

„Lań se tuder tak hejgen sam,
Njechojź ty kuždu nocku k nam!

Přece sym rada wjacerjała,
Źinsa som sebje ju skomuźiła.

Ze swojim lubym přegroniła,
Hyšćer jogo njejsom nagroniła!“

„„Nagranjaj, nagranjaj, kaž ty kcoš,**)
Nagroniś ty mi njebuźoš.“ “

38.***)

Ak ja tam stojach na górje,
Na górje husokej.

Ga ja tam wiźach łoźe jěś,
We łoźi gólcow třoch.

Ten młodšy ten by rjańšy był,
Ten ma ten pjerščeń slobrjany.

„How maš ty, lubka moja, jen!
Zatkaj se na swój palc!

Buźo-lic śi ta maś prašaś,
Źo sy jen skrydnuła,

Ga praj: ja som jen namkała
We dole zelenem!“

Tej maśeri njebudu łdgaś,
Tej deru ja tu prawdosć znaś!

Ja kcu jej lubjej tak rjaknuś:
Ten gólcyk kco mi měś.†)

---

*) Tuta njedospołna pěseń je kruchej druheje přizamknjena a je z dźěla podobna Jórdanowej č. 35.

**) Tuta strofa je pola Muki č. 21 a 41.

***) Podobna je hornjoserbska: Ja stejach horka na horje.

†) Tu sleduja hišće štyri strofy, kiž pak Smolerjowej č. 51 słušeju: Och gólca ty sy rědnučka, ale mało bogata. Lěc rowno som ja chudobna, doch som ja bogabójazna. Ja kcu se daś do kloštarja, kloštarja nowego. Tam kcu ja hordowaś kněžnicka (pola Smol. „bóže źěše“), ta běła cerwjena.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/27 Serbski institut Sorbisches Institut

39.*)

Jěli su kněža na góśćinku,
Wětřik jo jim kněžnu wezeł,
Zaduł na pólske granice.

Jěli su nimo rejtarje**)
Kněžnicku su tam wiźeli
Na bělem pěsacku sejźecy,***)
Z cerwjenym jabłuškom zejgrawajcy.

Jěli su nimo formani,
Kněžnicku su sebi zlodowali,
Do korba su ju sajźili,

Přiwjadli su ju kjarcmańce,
Za piwo, winko zastajili.

Přijěli su tam (k njej) rejtarje,
Su kśěli byś tam nocowane.

Kjarcmańka, luba kjarcmańka,
Jo-li to waša hejgen źowka
Ab' jo-li to waša służabna?

To njejo mója hejgen źowka,
Tek njejo mója służabna.

Tu su mi formani přiwjadli,
Za piwko, winko zastajili.

Co se tomu jadnomu njewuzda?
Kśěšo z teju źowku na spanje hyś.

Kjarcmańka, luba kjarcmańka,
Jo-li to waša hejgen wola?

Mója ta wola derje jo,
Jo-li jano togo źowča wola!

Gaž do poł nocy bywašo,
Chopił jo rejtań źowčo prašaś:

Wotkel ga ty sy Hanicka?
Ja som togo wintomborskego†) pana młodša źowka.

---

*) Trochu hinaša a dlějša pola Smol. č. 22.
**) Ma być: formani, rejtarje hakle prašeja so pola korčmańki.
***) Ma być: sejźecu, zejgrawajcu.
†) Drje: Wittenbergski, abo Wintorpski?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/28 Serbski institut Sorbisches Institut

Sy ty togo pana młodša źowka,
Ja som togo pana młodšy syn.

Som ja śi pytał třiźasća lět,
Styrźasća kóni som zajězdźił.

Nĕnt akle som śi ja namakał,
Až ty sy ta mója młodša sotřa.

40.*)

Njetuž, źowčo, njetužyj,
Luby ga daloko njesłuży.

Luby służy w Rašponju,**)
Lubka służy w Deptonju.

Sedym lět som ju lubo měł,
Słowka z njeju njezgronju.

Nic ak' te lětne***) listy słał;
Chto ga jo je znosował?

Chto je tam jo znosował?
Syłojik ten drobny ptašk!

Njedawaj listow nikomu,
Ak' pisarjoju samemu.

Pisać listy lazujo,
Na rědne źowčo zglědujo;

Na jeje licko cerwjene,
Na jeje wócko na brune.

Spocakaj źowčo, spocakaj
Až do Barśćańskego jermanka.

Mej kcomej hyś tam na jermank,
Kcomej sebje kupiś jermanka.

Tych jadnych słodkich paprjeńcow;
Tych źe tych drobnych wórješkow.

---

*) Ta sama pola Sm. str. 66.

**) Rašpoń a Deptoń (pola Smol. Rašpan a Dotywa abo Dotyły?) njeexistujetaj. Tuž snadź stej mjenje z dawno přeněmčenych stron abo je pěseń z němčiny přełožena a wjesnej mjenje stej skepsanej.

***) Smoleŕ ma: lutne.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/29 Serbski institut Sorbisches Institut

Wórješkow ja njebjeru,
Wórješki su přeradne.

Te budu naju přeraźiś*)
We naju nowej komorje.

41.**)

Hobšejt kcu se ja weześ
A wót tebje šejdowaś.
Sym ja ten twój nejlubšy,
Njebjeŕ sebje drugego.

Gaž ty w cuzych krajach sy,
Na tebje na spominam.
Spłaco mi mója hutřoba,
We tebje tak tužna jo!

Njetuž lubka togodla,
Přijdu bałdy zasej!
Njepřijdu ja we zymje,
Přijdu doch ja we lěśe.

Gaž jo rědnje zelene,
Źěchmej mej tam do guwna,
Tergachmej te kwětaški
We tom guwnje zelenem.

Słyšachmej te ptašacki
Na tych bomach spiwajuce,
Myslachmej, až „boty“ du
Wjele dobreg' přinjasu.

42.***)

Wšykne mi luźe — zedri†) — šćokaju,
Až deru se Zakrjowa hobwijaś.

Kak deru se — hobwijaś,
Gaž mam tam dwě lubce?

Jana mi šyjo śańke zgło,
Ta druga śańke rukawy.

---

*) Podobne strofy su pola Jórdana č. 34 a k temu dlějši kónc.
**) Mało hinaša je pola Muki č. 25.
***) Smoleŕ mało hinak str. 55: Hobijaj se.
†) To staja so před poslednje tři sylby w kóždej strofje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/30 Serbski institut Sorbisches Institut

Kóteraž mi buźo rědnjej šyś,
Ta dej ta mója lubka byś.

Rukawy běchu rědnjejše,
Ta dej mója lubka byś. —

Źo to jo zgónił z grodu pan,
Až co mi lubego zastřěliś.

Njestřělaj, panko, lubego,
Ale střělaj źiwiznu!

My mamy tu kuždu njeźelku
Tu gjardu pjaceńku.

Źinsa jo rowno třeśi źeń,
Ak' su nam źowčo huwjadli.

Hyšćeŕ ju njejsu přiwjadli
A teke přiwjasć njebudu.

43.*)

Co ga te luźe wot naju maju,
Až wóni wot naju tak powjedaju,
Až mej se tak zwěru lubujomej.

Zwěru a z wěrnymi lubosćami,
A nikul se z mysli njepušćamej.

(Do starego běrtyla piwo leju,
To jěsno kisałe hordujo.

Gaž te źowčo sebje młodego wzejo,
Ga jeje ta wutřoba wjasoła jo;

Gaž to źowčo sebje starego wzejo,
Ga jeje ta wutřoba tužna jo.)

Ja njamam wěc ak' jadnogo bratřa,
Ten kco se do cuzego kraja daś.

Kcu ja se na ten bok słyńcoju daś,
Kcu mójogo lubego hoglědaś.

Pjerwjej ja domoj njepojdu,
Až mój luby b'źo z móšynu ho blido praś.**)

Přijmětoj stej se za rucki,
Wjadłej stej se přez łucki.

---

*) Też pola Smol. str. 23, ale z hinašim kóncom. Zasunjene tři strofy (3.—5.) móža z druheje pěsnje być. „Ho blido praś"; přir. tudy č. 61.

**) t. r. hdyž budźa pjenjezy dowudate.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/31 Serbski institut Sorbisches Institut

Kwětaški rědne tergaštej,
Do noweje zagrodki sajźaštej.

Budu-lic kwětaški rědnje rosć,
Ga swójej doch mej buźomej.

44.*)

Gółbjašk tu běłu nožku ma, jud hej,
Gólcyk tu stajnu lubku ma.

Jogo lubce gronje gólica, jud hej,
Z tym prawym mjenom Hanica.

Ja śi nĕnt wjedu źowcyšćo,
Sam sebje młodu góspozu.

„Njewjeź mi gólcyk źowcyšća,
Teke žedneje młodeje.

Wšako som hyšćeŕ młoda dosć
A kcu śi teke źĕłaś dosć,
Teke bĕłe łože słaś!“

45.**)

Hokoło grodu glej sćažcycku,
Po njej' tam chójźe glej družbarje.

Woni tam chójźe za šćagłackom,***)
Za šćagłackom tym drobnym ptaškom.

Šćagłowack leśi k swójomu knĕzu,
Skjaržyś swóju nuzu.

Njejsom śi dawno pjerwjej gronił:
Njeźĕłaj gnĕzka při pušiku,

Ale źĕłaj gnĕzko pósrjeź gajka,
Na laworje†) na gałuze.

Tam dejš twóje młode hunjasć,
A pótom dejš mi jadnogo přinjasć.

---

*) Mało hinak pola Jórdana č. 6, hdźež je dopjelnjaca strofa: Mama, wotcynjajśo atd. Pola Smol. str. 64 je jenož prĕni rjadk, hewak je tudy cyle druha pěseń, kotraž do kwasańskich (družbańskich) słuša. Při domojwjezenju młodeje žony praji syn k swojej maćeri: Ja ći nĕtko wjedu młodu atd.

**) Trochu hinašu ma Smol. str. 131: Około grodu, wosebje hinaši kónc.

***) šćagłowk, šćagłowack je drje šćihlica? W bibliji a w Zwahru = Sperber. Markus přełožuje wopak Nachtigall, syłojik.

†) lawor = jawor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/32 Serbski institut Sorbisches Institut

Kótryž buźo nejlěpjej spiwaś,
Ten dej mójej kněni służyś.

Pód swětłem woknom dej wón sedaś,
Knězsku celaź górej wółaś.

Stawaj ty górej, knězska celaź,
Swita, swita, glej źeń buwa!

Swita, swita, glej źeń buwa,
Swětłe słóńco glej górej źo!

46.*)

Wšykne zelene kerjaški
Rostu z teje zemje;
Zelenje se zelenje,
Zelenje se sklejduju.

Och ty rědna lubcycka,
Kcoš wote mnjo šejdowaś;
Šejduj šejduj božejmje,
Gluku ja śi winšujom!

Źož ja som abo źož ja stojm,
Wšudy za tebu glědam;
Wutřoba se wjaseli,
Wócy přece płacotej.

Njok ja raźiś nikomu,
Stareje baby źowčo braś.
„Daś jo ta baba, kakaž kco,
(Gaž) jan' do źowčo rědne jo!“

47.

Wšykne luźe su mi gram,**)
Až tak rědnu lubku mam.

Daś te luźe su mi gram,
Swojej doch mej buźomej,

*) Ta sama pěseń pola Smol. str. 65, z wuwzaćom poslednjeje strofy, kotraž móže też z druheje pěsnje być.

**) Lěpje: na mnjo su.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/33 Serbski institut Sorbisches Institut

48.*)

Tam rosće rěpa wjelika,
Wěriwěriwjanku!
Tam rosćo rěpa wjelika,
O hej!

Chto ga do njeje chójźašo?
Chójźił do njeje rědny gólc.

Źoga wón ju nosašo?
Nosašo ju ku N. N.

Coga kcoš, rědny, za nju měś?
Ja kśěł tu wašu Hanku měś.

Kcoš ty tu našu Hanku měś,
Dejš ty wjele kléba měś.

Njezmějom jej kléba dosć,
Kcu ja jej paprjeńcow nakupiś.

Kcoš ty jej paprjeńcow nakupiś,
Dejš ty wjele pjenjez měś.

Njezmějom ja pjenjez dosć,
Kcu ja jej drožku pokazaś!

49.**)

Dyž se dwa młodej lubo matej,
Gaž prjeny raz gromaźe wjacerjaštej,

Přileśe k nima syłojik:
„Gólcyk, ty derbiš na wójnu hyś!“

Na wójnu kcu ja derje hyś,***)
Ale komu ga přirucyś móju lubku?

„Nejpjerwjej swójomu bratřoju,
Potom swójomu kumpanoju.“

Njeběšo žedno z poł lětka,
Ga přileśe syłojik ku gólicy.

„Gólica, ty derbiš žałowaś,
Žałowaś dejš ty sedym lět.“

---

*) Prěnja strofa pola Sm. str. 119 lěpje: Tam we tej nowej zagroźe. Kónc je hinaši.

**) Pola Muki č. 18: Dwa frynej se lubo mějaštej.

***) Tuta a slědowaca strofa pola Sm. str. 15: Komu ja lubcycku přirucu? Přirunaj tež pola Jórdana spočatk č. 7.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/34 Serbski institut Sorbisches Institut

„„„Sedym tych lět*) ja žałowaś kcu,
Ale w wosymem w rušanem wěncu chojźiś,

Wot teje ruty zeleneje
A wot togo poleja drobnego.“ “ “

50.**)

Ja mam lubego,
Ale lejder a žałosć!
Ja deru přece glědaś,
Kak wón z drugimi rejujo.

51.**)

Rědna jo ta leluja,
Gaž wóna kwiśo;
Rědne jo te źowčo,
Gaž z tym gólcom do reje źo.

„Smej-li tej nejrědnjejšej,
Puśććo naju prjozy!
Wej gerca! grajtaj z lažka,
A mej móžomej rejowaś.“

„„Och ty mój nejlubšy luby,
Měj ty ze mnu sćerpnosć;
Hyšćer som ja młoda,
Ženiś jo mi škoda!

Buźom byś***) ja starša,
Buźom byś ja sporša!“ “

Łožyšćo jo zymne,
Njepřijžniga ku mnjo!

52.†)

Gólc ten cešo žołte włosy,
Žołte włosy kuźerjate.

Zdrebuj kónja, zdrebuj kónja,
Přece bližej k Frankfortoju.

Do Frankforta přidrebowa,
Staji kónja na góspodu.

---

*) Sedym lět a sedym dnjow, Smol. str. 52.
**) Prěnjej dwě strofje ma też Jórdan č. 28.
***) Też přikład mjez wjele druhimi, zo je ludowa rěč samo w pěsničkach husto jara skažena!
†) Dospołniša dyžli pola Smolerja str. 75. Tu samu podawa Muka w Časopisu 1875, str. 115.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/35 Serbski institut Sorbisches Institut

Sam jo chójźił spo jermarku,
Lubce sukno kupowašo.

Sukno to jo wjelgim droge,
Łokśe płaśe spo tolarju.

Ze žyźim jo štapowane,
Ze somotom bramowane. —

K swaźbje jo jo lubce zdawał,
Lubka jo se zwjaseliła.

W Kulowje jo wĕrowana,
Přez Wórejce prejc wjeźona,
Do N. N. přiwjeźona,

Rědna njecha nama źĕłaś,
Kcomej mej ju pod se přĕgaś!

Rědna chopi derje źĕłaś.
Źo je rědna nawuknuła?

W Nowem Měsće piwko, winko,
Piwko, winko šenkowała;

Młodym gólcam dermo lała,
Starym źĕdam připisała;

Tři jo lała, pĕś pisała;
Z takim jo se woženiła.

53. *)

Mój luby mi lubi nazymu prejc;
A dy ga ty buźoš zasej přijś?

Gaž bomy budu zelene byś
A roža bĕła cerwjena kwisć. —

Na wójnu ja nĕnt spójĕdu,
A lubki ja sobu njeskrydnu.

Komu ga ja ju přirucyju?
Njejšpjerwjej swojomu bratřoju**)
A pótom swójomu kumpanoju.

---

*) Prĕnjej strofje staj drje wosebita pĕsnička abo dźĕl tajkeje. Strofa 3 zda so lĕpši spočatk dyžli podobna pola Smolerja č. 3: Komu ja lubcycku přirucu? Přir. też tudy č. 49.

**) Pola Smol.: Bogu samemu.

Kumpanoju som wjele pjenjez dał,
Až dej móju lubku zastojaś,
Dej tuder z njeju rejowaś. —

Gaž wšykne te źowča do kjarcmy du,
Jano ja rědna za nimi.

Gaž wšykne te źowča do jśpy du,
Jano ja rědna za źurja.

Gaž wšykne te źowča do reje du,
Jano ja rědna za helu.

Och luby bóžko lejderaško,
Kak ja som tudy njerada wiźona,
Gaž ten mój luby doma njej'!

Prjedny ten raz wón hustřěli,
Jogo lubka jogo gned hurozmě,
Až to ten jeje luby jo.

Drugi ten raz wón hustřěli,
Kumpan sebje chopi přemysliś,
A chopi to źowčo do reje braś.

Pójź doch ty rědna do jśpy nutř,
Kcomej mej reju rejowaś,
Pyšne te reje zwózowaś.

Njejsom śi pjerwjej dostojna była,
Ga něnto se ze mnu pokoj daj,
Gaž ten mój luby domoj źo.

Luby ten jěźo ku dwóru,
Kumpan so giba přez guwna.

Pócakaj kumpan, pócakaj,
Kcomej se něco rozgroniś,
A pótom kcomej se huwitaś,

Nejpjerwjej z běłyma rukoma
A pótom z nagima mjacoma.

Kak sy ty móju lubku zastojał
Ten cas, ak' ja njejsom doma był?
Mój bratř ten jo nejlěpjej wě.

Z drugimi sy ty rejował,
Na nju ty njejsy spoglědał.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/37 Serbski institut Sorbisches Institut

Pójźtej wej gerca do jśpy nutř,
Grajtej wej mě noc a źeń,

Mójej tej lubce k wjaselu,
Všem drugim, šelmam, k tuženju.

54.*)

Žeńske chójźe na piwo,
Juchhej waladridrej.

Mužske deje doma přěsć, juchhej atd.

Człejek, sy ty wjele napřědł?**)

Ja njejsom śi nic napřědł.

Ja som šklě a talarje mył.

Žeńska ta weze přěslicu.

Deri jomu přez křicu.

Człejek ten źěšo k susodoju:

Sused, buź skjaržone!

Mi jo mója žeńska biła.

Mi jo mója teke biła.

55.

Žedna tak fromna kněžna
We tom celem měsće njej',
Ako formanowa Kaška.

Źo jo to zgónił polski kral,
Polskeg' krala młodšy syn,
Da se płotno płatu natkaś,
Da se žeńscynu drastwu našyś.

Šeł jo k formanoju:
Forman, luby forman,
Wezćo doch mi na noc!

Žedneje póstole njamam,
Žedneje słomy njamam,
Nocowaś śi njamogu.

---

*) Mało hinak pola Smol. str. 83.
**) Człejek = człowjek t. j. muž. Smol. ma tudy zmylk: napřěł.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/38 Serbski institut Sorbisches Institut

Ja kcu derje lažaś
Na tom twardem blidku,
Na tej twardej ławje.

Kcoš-lic fromna byś,
Měrnje spaś a lažaś,
Ga móž'š pla našeje Kaški spaś.

Ja kcu fromna byś,
Měrnje spaś a lažaś,
Ja kcu pla wašeje Kaški spaś.

Do poł nocy bywašo,
Kněžna Kaški prašašo:
Chto jo pjerśćeń skupował?
Polskego krala młodšy syn.

Rano žajtřa bywašo,
Muterka Kašku wółašo:
Stawaj Kaška, stawaj!
Cas jo na mšu hyś,
Cas jo wěnce wiś.*)

Muterka njepytajśo wěnaška,
Pytajśo copk běły;
Ja som źinsa w nocy spała
Pla polskego krala młodšeg' syna!

Och lejder lejder na lejder
Na mójogo nana a muterku!
Chowałej stej mi chowałej
We źewjeśich zamkach,
Ho źasetej komorje.

56.**)

Co ja som nowego zgóniła,
Až mój luby kco wote mnjo prejc!
„Rozmilony luby mój,
Wóstań jan' to lětko tuder
Pódla mójeje muterki!

Což ty how přejěš a přepijoš,
To ja za tebje zapłaśiju,

*) Tuta strofa ma wo jedyn rjadk wjacy, kaž też poslednja; druhdźe je zasy něšto njedospołne.
**) Hinak a z přidawkami z druhich pěsni pola Smol. č. 23. a 24.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/39 Serbski institut Sorbisches Institut

Hundert tolari to wjele njej',
To ja za tebje rada daju,
Přecyń ty mi mój dobytk wšen."

„„Roztyla mej raz derbimej.
Kcoš-li mi zdarowaś, lubka mója,
Ga zdaruj mě kónja brunego.
Kcomej mej daś maśeri jeje źěł,
Kcomej jej pokazaś z dworu wen." "

57.

Sedał jo gólcyk na brožni,
Na nowem šynźelu.

Hucowa se jomu źiwna wěc,
Wšo wót rědnego źowcyšća.

Pytał jo w jeje karnawje,
Namakał złota tři.

Kupił sebje wółkow třoch,
Zwórał sebje gónki tři.

Do doła wóseł hobodu, *)
Na górki pšenicu.

Hoboda ze zelim rosćešo,
Rědna jeje njekśěšo plaś.

Wóset ruce štapašo,
Kopřiw parjachu.

58.**)

Lětosa jo drogi lan,
Dłujke powjesma***) předawaś!

Kupi sebje lubego,
Luby se jej njezdašo.

Přiwěza jogo k duboju,
Nazběra sebje kamjeni.

Z kamjenjami do njogo;
To źěšo přece buch a buch! †) —

---

*) hoboda = łoboda.
**) Trochu hinaša pola Jórdana č. 4.
***) Rukopis ma: pejeßmo město powjeßmo, kaž: pejeźeſch m. powjeźeś.
†) Dališi kruch je snadź z druheje pěsnje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/40 Serbski institut Sorbisches Institut

Na grobli sejźi wrobliščo;*)
Zegna wóna to wrobliščo.

Huleše jomu pjeriščo;
Zedrě wóna to pjeriščo;

Hugotowa sebje łožyščo,
(To běšo jadno łožyščo),
Ak' to muchowe křidliščo.

59.**)

Běła ta rožyca, cerwjena jo,
Tak teke ta mója hejgen lubka.***)

60.†)

Buź tu strowa, lubka mója,
Ja derbim nĕnt prejc;
Ja derbim śi spuščiś,
Do cuzego kraja hyś.

Šejdujoš wote mnjo daloko?
W rožowem guwnje
We kwišenju
Kcu śi ja docakaś.

Ty njetrjebaš prašaś,
Źo jo słuńco šło;
Źi za bogatšeju,
Prašaj swójogo rownja!

Mi jo prawje, co prašam ja
Za bogatšeju?
Na gluce, žognowanju
Jo wšykno lažane!

Chtož jo wĕri, ten ak' wĕri,
Ten wĕc tuder njej'.
Jo hujĕł, dej zasej přijś
Pózdźe abo rano. —

---

*) Wroblišćo, pjeriščo, prjedy snadź: wroblik, pjericko.
**) Jenož prĕni rjadk ma pola Smol. č. 13.
***) W rukopisu slĕduje nĕtko: Ak prjeny raz gromaźe wjacorjaštej atd. z pĕsnje: Płakała Hanica sedym lĕt. Tola słuša sem skerje jako dalšu druha strofa: Cerwjena roža módry kwĕt — som tam chójźił wjele lĕt, Smol. č. 109.
†) Mało hinaša a też hišće njedospołna je tuta pĕseń pola Jórdana pod čisłom 9 a pola Muki pod čisłom 33: Dobru noc, lubka atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/41 Serbski institut Sorbisches Institut

We Ungarskej jo derje byś,
Tam piju te źowča
To słodke wino,
Wino jo derje piś.

Ga dajśo nam nĕnto piś
A wĕcej nalewaś,
A luštne byś.

Ja njamogu luštna byś;
Gaž luźe spiju,
Dejm ja tužna byś.

Chto jo to spiwanje gótował?
To su spiwali tř̆o sakske gólce
We dobru noc.

61.*)

Gólcyk ten styrich brunych konjow ma,
Wše jadneje barby su, jud hej!
Ale wše pó jadnej droze du.

Gólcyk ten styrich brunych na to ma,
Žo by rĕdne źowčo doma mĕł,**) jud hej.

Gólica ta sejźi w komorce
Na swójej bĕłej póstolce, jud hej.

Gólcyk ten chójźi hokoło,
Nosy mjacyk pód bockom.

Gólcyk ten huśĕgnu swój wótř̆y***) mjac,
Spraska z nim ho blido.

Chtóž kco tu móju lubu lubku mĕś,
Ten dej ze mnu wójowaś.

Ten dej tych styrich brunych w wozu mĕś,
Dweju gercowu na wózu.

62.†)

Chtož kco se w swĕśe prolowaś,
Ten derbi se daś molowaś

---

*) W nĕkotrych maličkosćach lĕpša pĕseń dyžli pola Muki č. 7.
**) t. r. zo by holcu domoj dowjezł.
***) Rukopis ma: ßwoty, złoty.
†) Trochu hinak hornjoserbscy pola Smol. I. č. 80.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/42 Serbski Sorbisches institut Institut

Tak rědny běły cerwjeny,
Kaž nĕnto*) jo, kaž nĕnto nĕnto jo,
Kaž w swĕśe moda jo.

We jadnej łoźi na wóźe
Tam som ja wjele tolari
Za piwko, winko zapłaśił,
Źož rĕdne su, źož rĕdne rĕdne su,
Źož rĕdne źowča su.

(Tak gusto ak' smej chójźiłej,
Za rucki smej se wózyłej,
Tak wodnjo tak też w nocy smej,
Źož rĕdne su, źož rĕdne rĕdne su,
Źož rĕdne źowča su.)

Wóna jo kaž roža leluja,
Jo rĕdna bĕła cerwjena;
Jeje hutřoba jo stysknjona,
Dyž wóna źo, dyž wóna wóna źo,
Dyž wóna wótejźo.

63.**)

Wšykne te źowča Módlańske
Tak rano po třawku du,
Hej na tu łucku spód groblinku (?),
Tam źož ten pisaŕ jo.

Pisaŕ ten přestrje swóju kapu***)
Na třawku zelenu:
„Hej, wótpocywaj źowcyšćo
Na kapce na módrej!“

Wótpocywaś ja derje kśĕła,
Třawki małko mam,
A palc som sebje rĕznuła
We třawce rĕzynce.

„How maš, ty rĕdna, śańki šant,
Hobal se swój mały palc,
A njepowjedaj muterce,
Žo sy se rĕznuła.“

*) Rukopis ma: kaž lĕtko jo.
**) Dlějša je hornjoserbska: Šła je holčka trawu žnjeć.
***) W hornjoserbskej je: mantyl, płašć.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/43 Serbski institut Sorbisches Institut

Dejała ja mójej muterce łdgaś? *)
To mi njebźo přistojaś;
Ja kcu jej lubjej tak rjaknuś:
Ten pisař kco mi měś.

64. **)

To běšo jadno hejgn źowčo
Rědne běłe cerwjene.
Ga by ty była bogata,
Kśěł ja twój człejek byś.

Rownož ja njejsom bogata,
Na to ja nic njedam.
Ja kcu se daś do kloštarja,
Bóže źiśo***) hordowaś.

Kcoš se ty daś do kloštarja,
Kcu ja se daś na wójnu,
Na tu wójnu š(w)ejdojsku.

Gaž by pěś njeźel hokoło,
Gólcyk ten krydnu tŕuchłu mysl;
Dašo sebje konja kowaś
Na wšykne styri nogi.

Kowale,†) lube kowale,
Kowajśo mi mójogo brunego,
Na wšykne styri nogi.

Ja budu hordowaś do kloštarja,
K mójej tej lubce hoglědaś.
Gaž stej do kloštarja přijěłej,††)
Před kloštarjom zastaštej.

Chopi se tam nutř klapaś,
Z jadnym małym palackom,
Z pjerśćeńkom ze złotym.

Hola hola! zamkařka,
Njejo ta mója lubka tudy?
Jo-li ta mója lubka tudy,
Daś wóna raz wen přijźo.

---

*) Podobny kónc ma pod čisłom 38 tudy woćišćana pěseń.

**) Mało hinak pola Smol. č. 51, cyle z krótka pola Muki w Časopisu 1880; hornjoserbska je dlějša č. 50 z přidawkami.

***) Bóže źiśo = knježnicka, přir. přispomnjenje pěsnje 38. Město: bože źiśo hordowaś, spěwaju w Rogowje njedorozymjene: Budu źiśi wertowaś!

†) Kowale, plural na měsće prjedawšeho zabyteho vokativa sing. Pola Muki steji dual.

††) t. r. gólcyk a kóń.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/44 Serbski institut Sorbisches Institut

Wóna tak rědnje wen źěšo,
W wšej běłej drasće běšo; *)
Włosy te mějašo rozpleśone,
Až jeje lubosći roztyla du.

Njejsom śi ja była pjerwjej prawa
We mójich małych dobytkach,
Něnto se ze mnu pokoj daj,
Gaž ja drugego lubego mam!

Gólcyk ten hobrośi brunego,
Rejtowa přeco z kloštarja wen;
Ten źe tak žałostnje płakašo,
Swójej běłej ruce łamašo. —

To ja wam gronim, fryjne bórše,
Njemějśo se zwěru lubo;
Nic njej na swěśe góršego
Ak te wěrne lubosći.

Wóni tak lažko gromadu du,
Śěžko roztyla šejduju;
Wóni se wiju pó swěśe
Ak' to pjerje pó woźe.

Z dešćikom se rozmokaju,
Z wětřikom se rozduju;
Tak też te wěrne lubosći
Śěžce roztyla šejduju.

65.

Běž hoglědaj, běž hoglědaj,
Lěc Hansko Jurko domoj źo.

Wón tam piska pódla lěska,
Wón tam derje domoj źo.

66.**)

Mój luby jo mi wotpowjeł,
Haladri walidra,
Styrjoch brunych konjow ma.

---

*) Jako novica w klóštrje Marijnej Hwězdźe; tuž drje je pěseń w tutej formje z Hornjeje Łužicy do Delnjeje přišła, byrnje hewak podobna też pola druhich ludow była.

**) Podobny spočatk ma pola Muki č. 20: Mój luby jo se na mnjo rozgorił.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/45 Serbski Sorbisches institut Institut

Wón jo mi zlubił zasej přijś, *)
Haladri atd.

Hdyž ta žołta wjeŕba buźo kwisć,
Haladri atd.

Žołta wjeŕba dawno hukwitła,
Mój luby se hyšći niźi njepora.
Přišeł jaden stary muž:
Wón jo se tam zatopił,
We tom mórju žarojskem. **)
Z cym ga bźomy jogo holowaś?
Z takim małym cołmikom.
Co ga buźomy do njogo zapřěgnuś?
Takego małego brunika (carnika).
Co ga buźomy za njogo daś?
Pěś maskow twardych pjenjezow.
To jo jadnogo bura syn.
To jo jaden —ski.
Styrjoch brunych konjow ma!

67. ***)

Šłej stej dwě rědnej při jazorje.
Při tom jazorje dłymokem.

(Nikogo njejstej tam nadejšłej)
Ak' tog' jadnego přewodnika.

Přewodnik, luby přewodnik mój,
Co ga ty tuder k mytu bjerjoš?

Młode te źowča dermo wózym,
Wót starych bjerjom złoto a slobro.

Do poł teje wódy přijěźechu,
Přewodnik chopi źowčo prašaś:

---

*) Přir. Časopis 1875, str. 70.

**) Pola Žarowa njejsu ani haty, tuž je tudy skepsanje. Snadź bě něhdy: W „lěsu žarojskim“ jo se zabłuźił, a hólowali su jogo — z wózykom. Abo su tu reminiscency z Jórdanoweho čisła 20: Daśi te šyfy nimjer jědu?

***) Mało hinak pola Smol. č. 4.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/46 Serbski institut Sorbisches Institut

Zwóliš ty lubjej w wódu*) skócyś
Abo zwóliš ty lubjej gólca weześ?

W wódu ja skócym a górej ja spłunu,
Tola mogu ja zasej w wěncu chojźiś.

We tom mi wěncu rušanem,
We tom mi wěncu polejowem.**) —

Carne te creje, běłe te štrumpy,
To tym młodym žowčam přistoj'.

Žołte te włosy a zelene te banty,
To tym młodym žowčam přistoj'.

68.***)

Góniła gólicka
Kurkawki†) wen
Za Mały Budyšink na górku.

Sednuła jo se
Žyźicku přěsć,
Přijźo jeje luby z kóstkami graś.

„Což mej smej prajiłej,
Derbi se staś.“
„„Dyb' jan, ty šelma, njemogał łdgaś!““ —

Som była žałostna
Malučka,
Nënt pak som wjelika hordowała.

W cerwjenych kólebankach
Skólebana,
Z cerwjenym jabłuškom zejgrawała.

69.††)

Šeł jo gólcyk na jermank
Wšen cały słomjany:

---

*) Rukopis ma: wódu skócyś, runje tak slědowacej strofje.

**) Štož hišće slěduje, je druha pěseń, kotrejež spočatk je jako reminiscenca z njeprawom w Mukowej č. 18.

***) Dlějša je podobna hornjoserbska: Hnała je ćeleŕka. Strofje 4 a 5 drje stej z druheje pěsnje. Poslednja strofa dopomnja na kónc hornjoserbskeje pola Smol. č. 34. Njetrěbnje je posledni rjadk też horjeka w druhej strofje pěsnje 49.

†) Kurkawki bychu drje kury byłe; tuž je prjedy tu stało: krowicki, śeletka; Markus přełožuje w jenej recens. „Rüchelchen“, w druhej „Rübe“.

††) Tudy je lěpši rjad dyžli w Mukowej č. 13 „Luby źěšo“; tam je kapišćo město sukno atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/47 Serbski institut Sorbisches Institut

Runda runda rarara,
Wšen cały słomjany.

Kupi sebje sukno,
Dej mantel hordowaś. Runda atd.

Mantel drje by był,
Ale krogon brachujo.

Njehordujo mantel,
Ga daś jo kapa!

Kapa drje by była,
Ale rukawy brachuju.

Njehordujo kapa,
Ga daś su chólowy!

Chólowy drje by byli,
Ale nogajce*) brachuju.

Njehorduju chólowy,
Ga daś jo kamzol!

Kamzol drje by był,
Ale karnawy brachuju.

Njehordujo kamzol,
Ga daś jo bruslac!

Bruslac drje by był,
Ale boki brachuju.

Njehordujo bruslac,
Ga daś su rukajce!

Rukajce drje by byli,
Ale palce brachuju.

Njehorduju rukajce,
Ga daś jo lubce lac!

Lac drje by był,
Ale rogi brachuju.

Njehordujo lubce lac,
Ga daś jo zapłata!

Zapłata drje by była,
Ale źěra jo wjelika.

Njehordujo zapłata,
Ga daś jo nižer nic!

---

*) Nogajca je tudy, štož němski Hoſenbein rěka.

70.*)

Wen wen wen, ach wen,
Ach ze Zakrjowa wen!
Z tym se ja njamogu troštowaś,
Ab' ja mogła w Zakrowje labowaś.
Wen, ach wen, ach wen,
Ach ze Zakrjowa wen!

Te burja te nic njamaju,
Te kněža jim nic njedaju! Wen atd.

Te kněža te wšo zežeru,
Tym burjam tym nic njedaju. Wen atd.

71.**)

Šeł jo gólcyk, šej mudrej mudrej,
Tak rano do lěsa, šej mudrej mudrej.

Co ga wón jo
Tak rano w lěsu kśěł?

Narězał jo
Tych drobnych prutaškow.

Hobzagroźił
Tu winowu zagrodku.

Chto ga buźo
To wino hobaraś?

To źeń buźo
Ta rědna gólica.

Hyša ptaški, ***)
Ty to wino hobzebjoš.

Njehobzebaj
To wino, (ty) rejbadło!

72.†)

Tam gaž ja we nowej komorje běch,
Přijźo mój luby tam.
„Dobry śi wjacor, lubka mója,
Ty dejš nĕntor mója byś, jud hej!“

---

*) Dospołniša pěseń dyžli pola Smol. č. 108.
**) Trochu hinaša pola Muki č. 36. Jenož strofa 1 je podobna spočatkej cyle druheje pěsnje pola Smolerja č. 78.
***) Něhdy drje bě tudy vokativ: ptaško, kiž je so pozabył. Nětk by dyrbjało rěkać: Hyša (= huš!) ptašk hyš.
†) Podobnu ma Smoleŕ w přispomnjenjach, str. 309.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/49 Serbski Sorbisches institut Institut

Ka ga deru, gólcyk, twója byś?
Dejš prašaś starjejšych!
„Ka ga deru prašaś starjejšych,
Žedneju njeznajom, jud hej!“

Njeznajoš ty gólcyk starjejšych,
Znajoš bratŕa staršego,
Ak' sy z nim tak dlejko w wójnje był
Ho tej Praze*) dalokej.

Wez ty twójogo brunego za wuzdu,
Wjeź jogo spód lipu,
Lěpjej sebje póśćeloš,
Lěpjej se śi buźo spaś!

73.**)

Maś to źowčo pleśešo
Ten jaden kuždy cas.
Tak cesto ak' jo pleśešo,
Tak cesto tek jo šćokašo.

„Nješćokaj ty stara maś,
Nënt pleśoš ten slědny raz!“
Maś se na to źowčo rozgori,
Dała jo jo zatwariś.

Dała jo jo zatwariś
Do noweje komory:
Seń tuder, seń tu lětko a źeń,
Až lubego zabydnjoš!

Až ty lubego zabydnjoš,
Twójogo lubego pjerwjejšego!
„Mójogo lubego ja njezabydnjom,
Tak dłujko ak' ja žywa buźom.“

Zlětowałej stej zlětowałej
Dwa młodej gółbjaška;
Z husoka stej zlětowałej,
Nizko stej se sedowałej.

Sedowałej stej sedowałej
Na gólicynu komoru:
Co ty nama k mytu dajoš,
Źělamej śi hokeńco,

*) Praha spomina so też w pěsni č. 86 pola Smol. Přir. też tam str. 51.
**) Mało hinaša dyžli pola Smol. č. 84; dospołniša w Čas. 1876, str. 99.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/50 Serbski Sorbisches institut Institut

Až ty lubego hoglědajoš,
Twójogo lubego pjerwjejšego.
„Co ga jo mi k hoglědanju,
Gaž mi njejo k rozgronjenju?“

Přijźo wón śi k hoglědanju,
Tek śi přijźo k rozgronjenju!*)
Źěłałej stej źěłałej
To swětłe hokeńco.

Źowčo glěda z woknom wen
Na łuku zelenu;
Wiźi lubego na luce
Třawicku sekuceg'.

Přimješтej (něnt) se za rucki,
Wjeźeštej se přez łucki;
Tergaštej te kwětaški,
Rědne běłe cerwjene.

Sajźałej stej je sajźałej
Do gólicyneje komory.
„Gaž te kwětki zapřěju,
Naju lubosći roztyla du.“

Dlej te kwětki stojachu,
Přece rědnjejše bywachu.
„Tak tek naju lubosći
Šěžko roztyla pójdu.“

74.

Šapaŕ ten paso pód gajkom,
Hej ryma ryma rej,
Ale pód gajaškom zelenem.

Přijźo k njomu z grodu pan, hej atd.
Ale cejogo ty sy pana syn?

Ja njejsom žednego pana syn, hej atd.
Ja som jadnogo šaparja syn.

Přijmśo togo gólca, wjeźćo jogo do torma,
Ale přece z tym gólcom dłymjej nutř!

Šapaŕ jo pósłał k swójomu nanoju:
Pomožćo mi z torma wen!

---

*) Slědowace 6 rjadkow je napisowaŕ zabył; su pola Smolerja, ale přecy zda so tu hišće něšto wuwostajene.

Nan jo pósłał jadno złoto:
Dajśo mi mójogo syna z torma wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcom dłymjej nutř!

Šapaŕ jo pósłał k swójej maśeri:
Pomožćo mi z torma wen.

Maś jo pósłała dwa złośe:
Dajśo mi mójogo syna z torma wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přecej z tym gólcom dłymjej nutř!

Šapaŕ jo pósłał k swójomu bratřoju:
Rozmilony bratřik, pomož mi z torma wen!

Bratř jo pósłał tři złota:
Ale dajśo mi mójogo bratřa wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcom dłymjej nutř!

Šapaŕ jo pósłał k swójej sotře:
Rozmilona sotřa, pomož mi z torma wen!

Sotřa jo pósłała styri złota:
Ale dajśo mi mójogo bratřa wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcom dłymjej nutř!

Šapaŕ jo pósłał k swójej lubce:
Rozmilona lubka, pomož mi z torma wen!

Lubka jo pósłała tunu złota:
Ale dajśo mě mójogo lubego wen!

To su rědne pjenjeze,
Ale něnto z tym gólcom z torma wen!

Grajśo jima, bubnujśo jima
Za jeju rědne pjenjeze!

75.

Za našymi guwnami
Třo gólcy chójźachu,
Wala didadej!

Mója luba muterka,
Ja kśěła jadnogo měś, wala atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/52 Serbski institut Sorbisches Institut

Mója luba źowka,
Ten gólc śi trjobny njej'!

Mója luba muterka,
Ten gólc mi lubšy jo
Ak' te waše dobytki.

Mója luba źowka,
Tych dobytkow małko maš!

Nan ten jo je přejgrał
We kortach, we kóstkach!

76.*)

Gaž běch ja malučki,
Nosach ja pjerka;
Gaž pak běch wjeliki,
Dach je za kusk kléba.

Gaž běch ja malučki,
Papach ja jałki;**)
Gaž pak běch wjeliki,
Njeběch nic lěpšy.

Gaž ja běch malučki,
Njemějach lubki;
Gaž pak běch wjeliki,
Mějach jich wšuder dosć!

77.

Přosariki kšěchu rejowaś,
Njewěźechu, kak se šykowaś.
Hen buch a buch!***)

Wrobel lězo z woknom nutř,
Co tu reju hoglědaś,
Hen buch a buch!

78.

Gaž ja tam pód woknom stojach,
Jaden drugi južno běšo tam.

---

*) Pola Smolerja je jenož jenička druha strofa.
**) jałki = jagłki, jagliki; pola Smol. lałki.
***) Přir. „buch a buch!“ horjeka w pěsni 58.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/53 Serbski Sorbisches institut Institut

Nutřkach ten mějašo přeběraś,
Ja pak dejach přiglědaś.

Och ty rědna gólica,
Pušć doch ty mi nutř!

79. *)

My mamy taku rědnu Hanicku,
My kcomy wam ju daś;
Wóna tak rada dłujko lěga,
Teke rada dobre sněda;
Škóda jeje jo a jo!

80.

Zwaźiła se pačpulka**) z wroblom,
Huštapiła jomu styri zuby z grjebłom.

Zwaźiła se Tyckowa z Tyckom,***)
Huštapiła jomu styri zuby z bickom.

81.

Źi tam, přece źi!
Ja tam wěcej njepojdu;
Ga by ja tam šeł,
Drugi by tam był,
Jědowaśe by mě mucyło.

82. †)

Kacka kacka
Styri jaja njasła;
W Liborazu na gałuze
Husejźeła raźca. ††)

Wšyken stary jo,
Wšyken šery jo;
Po hobyma bokoma
Poplasniwy jo! —

---

*) Słuša snadź horjeka k pěsni 9 a potom je snadź refrain: Daś přece, daś přece jo a jo, nic: Škóda jeje atd.

**) Pošpula bijo na bubon. Smol. str. 144.

***) Rukopis ma: Dick; ale też hewak často i za y.

†) Pola Smol. č. 92 ma jenož kruch podobnosće; tam drje su tři prěnje strofy wosebita pěseń, kaž tudy prěnjej dwě pěsničku tworitej. Prjedy snadź je so tu spěwało: Kacka znjasła styri jaja na bazowem pjeńku.

††) Markus přełožuje „Rathsmann“; hewak by też „racka“ móžne było.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/54 Serbski institut Sorbisches Institut

Co se stało w Wittenberku, *)
Wittenberku na jermarku?
Taka mała sykorinka
Zakusała sroku!

83. **)

Žowčo groń:
Což bžez wognja pali,
Bžez křidłow leśi,
Bžez nogow běžy?

Bžez wognja słyńco pali,
Bžez křidlow hobłoka leśi,
Bžez nogow rěka běžy!

84. ***)

Mója muterka ma gusy,
Šesć šerych, sedym módrych;
Njejsu to mě gusy?

(Njokcoš ty mě myta dawaś?
Ja kcu śi předawaś.)

Mója muterka ma běrtyl pjenjez,
Měricu kco mi jich daś.

Gaž mi ten běrtyl njecha daś,
Měricy ja njecham braś!

Telko wosebje w Hródkowskim wokrjesu spěwanych pěsni, wudospołnjenkow a woćišćenja hódnych variantow z Markusoweje zběrki, kotraž ma w poslednjej třećej recensiji 104 čisłow (po předsłowje k Smolerjowym Pěsničkam z lěta 1843 „achtzig und einige“), swěru wubrawši a z dotal wot Smolerja, Jórdana a Muki†) wudatymi prócniwje přirunawši, kaž też we wšelakim nastupanju wukładowawši směm nětko někotre

---

*) To móže kruch pěsnje, snadź z němskeho předźěłaneje, wo Lutheru a Tetzelu być, hdyž so na drasćenje augustinskich a dominikanskich mnichow dźiwa.

**) Ta je dospołniša dyžli Smolerja, str. 111.

***) Słuša drje do pěsnje: Nĕnt mě spowjeź, Smol. str. 69.

†) Druzy zběrarjo a wudawarjo serbskich ludowych pěsničkow su w tutym Časopisu mjenowani, n. př. 1875, str. 69 a druhdźe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/55 Serbski institut Sorbisches Institut

snadniše varianty ze zbytnych 20 pěsni (poprawym 14) podać, kotrež chcu zasy ze Smolerjowymi a Jórdanowymi textami přirunać.

1. Wšykne pany z wójny.

Pola Markusa tworitej dwě strofje jenu a rjadki so njewospjetuja. Druha rěka:

Źo tog' našog' pana maśo,
Starego a mócneg' pana?

Strofa 9 pak je tajka:

Na tej ruce złoty pjerśćeń,
Přez ten pjerśćeń wóda běży atd. atd.

Město: na stółašk je tu: Do póstole; poslednja strofa so njespěwa.

2. Spośěgnjoš ty něto přejc. (Jórdan č. 21.)

Tudy rěka: Ja póśěgnu přejc, ty wostanjoš how. W strofje 2 pak: Tebje b'źo luto, mi pak b'źo łdžej!

3. Pomgaj bog wam, stara maś!

Spočina tu ze spočatkom druheje pěsnje: Rejtaŕ jěźo spo góli. W 5 strofje stoji: Tři raz kjarchob hoběgnu. Dale: zamrjeła m. umrjeła. Strofa 9 jako poslednja: Gaby to se kśěło staś,
Kśěła ja gned domoj gnaś.

4. Ku gódam dej se přibližaś. (Jórdan č. 11.)

Strofa 2 a dalše rěkaju:

Na togo swětego Šćěpana
Dejš ty ze Zakrjowa wen.
Ze Zakrjowa du třoje wrota,
Dwóje su twarde zamcone.
Jane su wotamcone,
Z tych buźoš ty přejc wjeźona.
Mi ga njej' luto Zakrjowa,
Teke gólcow zakrjejskich.
Mi pak jo luto wěnaška,
Až som jogo zabyła.
Wroś se rědna po wěnašk,
Spo ten wěnašk rušany.
Wrośu se ab' njewrośu,
Nosyś jogo njebudu.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/56 Serbski Sorbisches institut Institut

5. Spiwaj ty żowčo.

Strofa 4. réka:

Sama dejm sedaś, sama dejm lěgaś,
Sama deru tu radu dawaś.*)

Strofa 9 je lěpje serbska:

Přec' ga ty se ze mnu njepřipijoš,
Ako tym młodym gólcam přistoj'?

Po porokach hač „mojim kumpankam tužycu“ spěwa so takle:

Wono jo běda za te żowča,
Gaž se tym gólcam daju zawjasć.
Gólcy te maju atd.

6. Ho nic se ja njestaram.

Strofa 2 je tajkale:

Lań se před dwór na słanje,
Połož głowku na ramje.
Źi ty tam a spi ty tam,
Njepřijź wěcej k nam!

W poslednjej praji „gólica“ tuto:

Komorka jo zamcona,
Póstolka jo pósłana,
Tam ja budu, tam ja deru
Źinsa w nocy (sama?) spaś.

7. Tužycu, tužycu wjeliku.

Tuta pěseń spočina so tudy hakle z 5. strofu.

8. Žěštej dwě rědnej.**)

W 3. strofje stoji lěpje: Bogata se jej smějašo. W 15. pak: bogata a njeźěłaŕna.

9. A górej, górej żowcyšćo.

Tu so spěwa: Górej, górej, gólica! W 4. strofje: Tak mudry, w 9.: W to město by zrostła leluja.

---

*) Dejm (ſoll) a deru (muß też musym), kaž w Zwahru, byrnje z jednego korjenja!

**) Spočina so też tak: Šłej stej dwě rědnej tŕawku.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/57 Serbski Sorbisches institut Institut

10. Jěł jo rědny (gólcyk) wórat.

Po 15. strofje kónči so:

Njełdžyj, njełdžyj żowcyšćo,
Wón jo w kjarcmje na reji,
Wón tam pijo, rejujo,
Swóju lubku přejgrawa,
Złote kroše zbrinkujo!

11. W zymje, lěše wjeŕbinka.

Pěseń kónči z tajkej 3. strofu:

Och ty mój nejpjerwjejšy,
Njecyń ty mě takego;
Zginuś derbim chójźecy
Ho tej mójej tužycy.

12. Ja som sebje żowčo wozeł.

Ta spočina so takle:

Ja som sebje lubku zgubił
Na formanskej droze.
Nĕnt som sebje drugu kupił,
Ta mi njokco źĕłaś atd.

13. Służył jo gólcyk panoju.

Gólcyk służi tudy „na groźe“ a w strofje 8. so praji:

Gólcyk se sednu na wjelikego,
Jěźešo přece z grodu dołoj.

14. Spójšłej stej dwa młożeńca.

Variant prěnjeho dźěla pěsnje, kotryž so jako wosebita pěseń spěwaše, sym horjeka pod čisłom 15 zdźělił. Druhi dźěl ze spočatkom „Swita, swita“ ma varianty; strofa 12 (cyłeje pěsnje) rěka tudy:

Co ga ja som kuli cynił,
Až som to żowčo zwóstawił.
Ja drje mam hyšćer dwě lubce;*)
Doch mi žedna zwěrnjejša
Ako ta mója pjerwjejša!

*) Pola Smol. je dosahaca strofa: Ja drje drugu lubku mam.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/58 Serbski institut Sorbisches Institut

Z druheje recensije, kotraž ma 75 čisłow (prěnja 78), su někotre varianty naspomnjenja hódne.

Tak rěka Smolerjowa pěseń „Anka źěšo po wódu“ tudy: Ša jo rědna po wódu, po tu wódu po fryšnu. Prjednu bańku nacrěła, złoty pjerśćeń zgubiła. Luby kónja napował, złoty pjerśćeń namakał atd.

Tehorunja kónči so „Luby ten jěźo ze jsy wen“ resp. „Tužycu, tužycu“ takle: Nagranjaj, nagranjaj kaž ty mi kcoš, a nagroniś tu mi njebuźoš. Tři lětka, styri lětka to jo gor dosć; to njej' nama móžno gromaźe byś.

Po zabytym spočatku, snadź: „Nĕnt mi ty powjez gólica, ga kcoš ty mója byś?“ (přirunaj Časopis 1875, str. 116) wotmolwja so z pěsničku druheje recensije po prěnim dialogu pola Smol. č. 79 hišće: Dyž ta stara baba młode źowčo změjo. — Grozny grozny berlak (Schwätzer), źarž ty twoju gubu! — Potom luba lubka, buźom ja śi spušćiś.

K pěsni č. 49 „Dyž se dwa młodej“ přidawa so njetrěbnje tajki kónc: Carne te creje a běłe te štrumpy, to tym fryjnym źowčam přistoj'. Žołte te włosy a zelene te banty, to tym fryjnym źowčam přistoj'.

Horjeka č. 15 spočina so też: Wandrowałej stej dwa młodej źaseś milow daloko, nadešłej taku mału zagrodku. Co ga ho tej zagroźe atd. kaž pola Smolerja č. 87.

Z prěnjeje recensije a hubjenje pisanych wosebitych papjerkow, z dźěla też pozdźišich, su hišće slědowace pěsnje a varianty woćišćenja hódne.

1.*)

Gerc ten źěšo do města,
Ducy sebje grajašo.

Prašašo a prašašo,
Źo ta młoda bórša jo.

We tej wjaży, třešej wjaży
Tam ta młoda bórša jo.

Prjedny chopi witaś,
A drugi chopi šenkowaś.

Třeśi chopi powjedaś:
Graj mi jadnu rejku!

Ka ga ja deru rejku graś,
Gaž třuna njecha bercaś?

*) Přir. pola Muki č. 29.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/59 Serbski institut Sorbisches Institut

Kcu śi jaden slabr daś,
Kuṕ ty sebje drugu.

Do połnocy rejowachu,
Pótom gólca njemějachu.

Pytachu a pytachu,
A pla Hanki nam'kachu.

Šelmu njejsom nikul znała,
Tola som ja při njom spała.

2.

Źož ta wóda lěto stoj',
Ten gólc te konje napowa,
To źowčo sobu nagranja.

Zwandruj ze mnu źowcyšćo
W tu cuzu zemju daloko.
Zwandrowaś ja derje kcu,
A muterki rada hoprašaś.

Skuliła gólica z jabłuškom
A z takim běłym cerwjenym.
Źož to jabłuško spoběgnjo,
Tam buźoš ty rědna wjeźona.

Běžało to jabłuško
K Rědnuškojcom do dworu.
Daj gólcoju nowu komoru
A źowču běłu póstolku.

3.

Před N. N. dworom stoj' studnja, juchhej,
Ta rědna studnja, hyšćer wěcej.

Co ga hokoło teje studnje?
Te rědne kerjaški, hyšćer wěcej.

Co ga pla tych kerjaškow?
Ta rědna komora, hyšćer wěcej.

Co ga ho tej komorje,
Ta rědna póstola, hyšćer wěcej.

Co ga při tej póstoli?
Ta rědna kólabka, hyšćer wěcej.

Co ga ho tej kólabce?
Te rědne zagłowki, hyšćer wěcej.

Co ga ho tych zagłowkach?
To rědne źiśe, hyšćer wěcej.

Chto dej jo skólebaś?
N. N. Liza.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/60 Serbski institut Sorbisches Institut

4.

Přěgał jo kučak kónjowu *)
Jěźešo přece do Rubyna
Před Rědnuškojc dwórom zastašo.

Hujźo k nima Rula (?) wen **)
W roztergánem kožušku.

Witajtaj gólca hobej dwa,
Našeje Lizy fryjarja!

Njepytajśo dłujkego witanja,
Źo ta waša Liza jo?

Naša Liza doma njej',
Ta jo w kjarcmje na reji.

Hobrośištej kónjowu,
Rejtowaštej ku kjarcmje.

Hujźo k nima šenkař wen
Ho tom roztergánem kožušku:

Witajtaj gólca hobej dwa,
N. N. Lizy fryjarja!

Njepytajśo dłujkego witanja,
Źo ga ta N. N. Liza jo?

Wóna tam to jśpje rejujo,
Pyšne te reje zwózujo.

Z wami mej nutř pójźomej,
N. N. Lizu mej bjerjomej. —

Styrjo jej gerce ***) grajachu,
Styrjo jej bubny bijachu.

Njegrajśo mi gerce tužyce,
Ale grajśo mi wjasele! —

Mi njejo luto Mokrowa,
Ale tych Mokrojskich kumpankow.

---

*) Spočatk jenož je kaž pola Smol. str. 72. Kučak je spominany też str. 29.
**) Podobne pola Jórdana č. 10.
***) Přir. Smol. str. 134.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/61 Serbski Sorbisches institut Institut

5.*)

Zrudna mója hutřoba,
Dyž zawjeźona jo.

Ach zawjeźona wóna njej',
Ale hobgronjona jo.

Chto ga jo ju hobgronił?
Ten jeje luby sam.

Źo ga jo ju hobgronił?
We jeje zagroźe.

We jeje nana zagroźe
Tam stojtaj štoma dwa.

Na jadnom rosćo muškota,
Na drugem nalicheńk.

Nalicheńk rědnje wónjašo,
Muškota słodka jo.

Takich jo gólcow wšuder dosć,
Kenž źowča hobgronje.

Chylu je k narje spoměju,
Potom zasej zwóstajiju.

K temu je tam variant „hungerskeho khěrluša“ wo komandantowej dźowcy, kotryž pak je pola Muki dospołniši. Jako hubjeny přełožk jón tudy njepodawamy.

Wosebje hubjenje pisane kuski variantow poskića Markus hišće tute.

a) Kjarcmańka piwko lejašo, źowčo tu swěcku žaržašo, a wša (?) jej ta rucką swěšašo wot wšyknych złotych pjerśćeńkow. Słuša k pěsni č. 22 pola Smolerja.

b) Wez ty to brěmje, gólica, ja mam togo kónja husedłanogo. Co hyn se zdala cerwjeni, to su mójogo nana nowe grody. Nic nama wěcej ho nich njejo, ak' jana mała góśćinka. Zamrěł mi nan a mamcycka, zajźo mi mója góśćinka, zarosćo mi mója śćažcycka. K čisłu 11.

---

*) Pěseń jako do dweju dźělena je pola Smol. hornjo-serbska pod č. 69 a 70.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/62 Serbski institut Sorbisches Institut

c) Ta, kenž te šanty šyjašo, ta dej ta mója byś. Chto b'žo naju wěrowaś? W Praskawje jo jaden pop, ten dej naju wěrowaś. Drobnych pjenjez njebjerjo, nic ak' lutne tolarje. K č. 94.

d) Wón se też tak myslašo, źo ta jogo lubka jo. Wóna njejo daloko, teke njejo blizko. To kśěł se (ja) winšowaś, ab' mogał z njeju powjedaś. To se njeb'źo niga staś, nënt a niga žednje.

e) Witaj witaj, luby mój z cuzeje zemje wen! Dawno som śi wiźeła, witaś som śi njesměła, doch pak som „ten troc" važyła, až som śi huwitała.

f) Ja (tam) wiźim jaden zeleny bom, přez ten swěśi słyńco. Ja tam wiźim mojogo lubego, z jadneju drugeju powjeda. Ja jogo wółam z wutřobu, łamam mojej ruce. Gab' ja była bogata, była ja wšuder spomnjeta. Gaž pak som ja chudobna, som ja wšuder zabyta. K č. 54.

g) Ho mojom nanowem gumnje tam stojtaj dwa boma, ten jaden ma muškoty, ten drugi brunaki (Nelken! čitaj Prunellen abo někajke brune jabłuka). Muškoty (t. r. Muskatäpfel) su słodke, brunaki su rědne. Ja winšujom tyma dwěma, ab' se jima derje šło.

h) Přistaj ty rědna twój złoty stoł, kcomej jej pokazaś z dwóru wen, jud hej! K č. 44 jako kónc.

i) Hanka togo kózlika dojašo, kózlik mějašo běłe rožki, Hanka mějašo běłe nožki. K č. 53 pola Smol.

Přispomnjenki a važniše porjedźenki k horjeka podatym pěsnjam třećeje recensije. We 1. pěsni: při 5. strofje přir. pola Smol. č. 105. — W 2. p. čitaj pod čaru: Smolerjoweje pěsnje. — W 6. je móžno čitać „kapice", hač runje je w jenej recensiji cyle jasnje „kanice" napisane. — W 11: w druhej poznamcy čit. str. 136 a 123. — W 12. přir. kónc z č. 2. pola Smol. — W 19. stoji w 1. recens.: w rowni. — W 21. čit. wšykno. — W 30. jena recensija ma: zwěrnosći. — W 31. čit. w rokitowem. — W 33. přistaja so kóždej strofje: fidralala. — W 43. su poslednje tři strofy też w 73. tudy. — W 46. je poslednja strofa też pola Smol. str. 129. — W 50. wumaraj hwězdki. — W 51. je druha połojca pola Smol. str. 132. — W 52. přir. poslednje tři strofy pola Smol. 143. — W 63. čit. město: spód groblinku (grubinu) po prěnjej recens. też: spód doła; kónc 4. strofy čitaj: Źo sy jen krydnuła.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/63 Serbski institut Sorbisches Institut

Hižo w předsłowje dosahace wopisanje rukopisa podawši a nastawčk wo podrěči tuteho za dodawk postajiwši mózu nětko hišće wšelake porjedźenki dotal wudatych pěsnjowych zběrkow zestajeć, kaž sym to w Časopisu 1875 a druhdźe w nastupanju hornjoserbskich pěsni činił. Tola w tym wobmjezuju so na Smolerjowe Pěsničk, kotrychž druhi dźěl je so před nětko 40 lětami ćišćeć počał a 1843 dokonjał.

Štóž nowiše serbske knihi znaje, teho myli w Pěsničkach, zo so tam difthong ě (ѣ) po wašnju staršich lutherskich hornjoserbskich knihow hišće „je“ piše, byrnje w delnjoserbskich a też katholskich hornjoserbskich so hižo 200 lět „ě“ pisało: rjedny, ljeto, jjeś m. rědny, lěto, jěś. Tola to njesmě so nam dźiwno zdać, hdyž so tehole w serbskim pisanju jara trěbneho „ě“ w našim času hišće boja, n. př. we wudawku biblije, spěwańskich atd. Tehorunja je w tamnej wjeleważnej zběrcy kaž pola Markusa njewěstosć, hdźe ma so „ó“ abo „o“ pisać; piše so tam wopak n. př. bógaty, źówčo, głós atd. Też „y“ jako zastupnik za „ó“ ma wěste zakonje, kiž so wšudźe njewobkedźbuja atd. Pódla ćišćeńskich na kóncu knihi podatych zmylkow podawam tudy jenož někotre porjedźenki, kotrež so lohcy namakaju. Tuž čitaj na stronach: 14. (a často) toś abo tuž město tož; na 15. str.: huzdźicku; 16. brinkajucy; 24. wěnašku; 29. spod Rubynom (nic: Rubińku); zezrywała; 41. na marku (nic: markow); 54. rozmokaju; 56. panko abo pank m. panje; 62. bělony; 74. wišni; 89. we zymje m. zymjewe; 93. Chórycański (von Göritz); 94. w Žymorojcach; 99. lěc rowno m. podhladneho „šenkerž“; 129. zagowat = zagółat, zagólit? 138. żałuje śi luto abo żał je śi, luto m. załyje; 149. rdży (naše: rże) m. džaj; 152. źewjeś chór (kór) janźelow, naše: dźewjeć chorow atd.

Wobzamkuju tutón wudawk Markusoweje zběrki a mojich přispomnjenkow z přećom, zo by so spěšnišo do Časopisa podawało, štož štó hornjo- abo delnjoserbskeho k wudospołnjenju pěsni našich Serbow hišće namaka abo hižo napisane ma! Snadź pohnuje to někotrych k studijam wo serbskich pěsničkow a druhich k zestajowanju hudźbneho přewoda k jednorym hłosam, hdyž je so w tym nastupanju pola Serbow mało dotal stało. Vivant sequentes!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/64 Serbski institut Sorbisches Institut

Dodawk.

1. Pěseń wo wuherskej njewjesće.

Hač runje přełožk, njech so tola też „wuherski khěrluš“ skóńčnje tudy woćišći. Hdyž je horjeka 84 pěsni třećeje recensije a 5 druheje, je to tudy dźewjećdźesata. Wona rěka pola Markusa takle:

Kak źiwna wěc se stanuła,
Markuj njentor kuždy na to,
We tom kraju ungarskem,
We tom welikem měsće Wardajn.

Tog' města kněz nejcesnjejšy
Běšo spłoźił we swójom
Manżelstwje źowcycku,
Theresia jej gronjachu.

Ta sama běšo wot młodosći
Wša połna bogabójaznosći,
A stawnje boga z módlenim
Chwaliła, też ze spiwanim.

Gaž běšo přišła k rozymoju,
Powda se ceła Jezusoju,
Až kco byś jogo njewěsta,
Ak we swójem dupjenju jo zlubiła.

Při tom běšo wjejgim lubosna,
Jeje rownja skóro njeběšo;
Jaden wjeliki kněz hobzamknu
Ju sebje wześ k manżelstwu.

Jeje starjejšej we nju prosaštej,
Nan a maś tomu zwólištej,
Ta maś tej źowce źašo tak:
Luba, njespušćaj togo žgan!

Ta żowka z płacom wotgroni:
Mój nawoženja Jezus jo!
Tomu som južnor zlubjona,
Aby jomu mój wěnc přinjasła!

Nan pak tej żowce wotgroni:
Take se śi cyniś njesłuša;
Mej starjejšej južo starej smej,
Zo kcoš potom wostaś tu? —

Ten kněz też zasej přišeł jo;
Wšo k swaźbje běšo gotowe;
Na tom pak jo ta njewěsta
Bžez měry tužyła.

Na to żo rano do zagrody
(Padnjo na swoje kólena),
Wóła se k swojom' Jezusoju,
Kenž na měsće jo přišeł k njej.

Wón lubosnje ju postrowi,
Wóna pak se tak powlěknu,
A tužnje k zemi glědašo,
Pak na to k njomu chwatašo.

Też z razom jogo znajašo,
Jeje duch se k njomu górješo;
Wšeje tužyce jo zabyła,
Na swaźbu njej' wěc spominała.

Gaž chopi Jezus groniś k njej,
A powda złoty pjerśćeń jej:
Glej luba! toś maš k wěstosći
Za statk mojeje lubosći!

Wona pak rože łamašo
A nawoženjoju dawašo,
A žašo: Z tym ja pokazam,
Až tebje samego lubo mam!

Ga žěštej tej zlubjonej
A wšake kwětki tergaštej;
Wón žašo njent: pójźi
Tak też do mojeje zagrodki!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/66 Serbski Sorbisches institut Institut

A za ruku ju zapřimje,
Tu zagrodu jej pokaza,
Kenž we wóścowem kraju mějašo,
Tam wjele rožow stojašo.

Njewěsta połna wjasela
Tych dobrych płodow hopyta;
To hugroniś se njamóžo,
Co tudy dobrych płodow jo.

Gercy a rědne spiwanja
Bžez měry wjelgi zwjasele;
Tam cyste rěki běžachu,
Koterež złotoju se rownachu.

Wón žašo: moja njewěsta,
Tu zagrodu sy hoglědała;
Ja kcu njento zasej z tobu hyś
A tebje domoj přewoźiś.

Njewěsta z wjelikeju tužycu
Wotejźo k městu swojomu.
„Co kcoš?“ ju wacha napajźo?
Domoj k nanoju! wona gronjašo.

Chto jo twój nan? ju prašachu:
Mój nan jo huššy tog' města!
Jej wajchtař na to wotgroni:
Ten huššy gan jo bžez źiśi.

Wona pak při tom wostanu:
Mój nan jo huššy tog' města,
A ja před małko štundami
Som akle wen šła z wrotami!

Rada se tomu źiwašo,
Žo była jo, ju prašašo
A kak jeje nana mjeno jo,
Jim hupowědaś derbješo.

Ga we starych pismach pytachu
A woni też to namakachu:
Před sto a dwaźasća lětami jo,
Ak se njewěsta zgubiła.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/67 Serbski institut Sorbisches Institut

A hyšće běšo ta njewěsta
Tak młoda rědna cerwjena,
Ak źowka wot lět pěśnasćo,
Jeje coło se błyskašo.

Z togo jo ta radà poznała,
Až ten statk přijźo wot boga,
A woni jej cesć dawachu,
Wona pak na tom (hopřesta).

A wona źašo: Nic njepožedam,
Ak jano źišo k prjatkarjam,
Aby ja hyšćer dostała
Ten sakrament Jezusa.

Gaž wona jo jen njent dostała,
To wjele luźi wiźešo,
Jo z razom z ćicha husnuła,
Hobmysli njent kuždy to.

Chtož kco tu zbóžnosć erbowaś,
Derbi boga lubowaś;
Tak buźo bog po casu jomu daś
Tu zbóžnosć njebjasku.

2. Wo hródkowskej podrěči.

Rěč w tutych pěsnjach je wězo delnjoserbska a njewotkhadźa wjele wot spisowneje khoćebuzskeje. K spóznacu teho wadźi trochu Markusowy hubjeny a njewěsty prawopis. Wón njerozeznawa zynki č wot tř, š wot ś, ž wot ź, piše w za „ł“ po tamnišim wuprajenju. Njewěsty je w pisanju: ě, je, ó, y: ńeńt a nėnt, ßńegi m. snĕgi, weńaſchk m. wěnašk, Murawa m. Mórawa, diż, tich, k mitu, golzi, po gajaſchkom ſelenem m. zelenym atd. Wosebitosće hrodkowšćiny*) su drje tute:

1) W zynkach. Je tam husćišo naš přidych w, nic h: wokno (nic hokno), wogeń, nawuknuła, ale też zasy: ho tom měsće, pódla: we tom měsće atd. Najlěpje by było, hdy bychu Delnjołužičenjo nam so přibližujcy wšudźe přidych „w“ pisali, hdyž je tam też hewak měšeńca w tych padach; woni pisaju

*) Njedaloku namězno-mužakowšćinu je k. Wjelan (wosady: Mužakow, Jabłońc a Slepo) w Časopisu derje wopisał.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/68 Serbski institut Sorbisches Institut

tola: wón, wóna, wóno, nic: hón, wólša, wóraś, wórjech, wócy, wóśc, wósada, wóseń, wósym, wósoł, wótŕy. Jedynkróć je so drje starše „ja“ za „ě“ zdźeržało; w 42. pěsni čitam w dwěmaj recensijomaj gjadu pjazeńku, drje = k jadu t. r. k jědu, kaž so praji „k jědźi“, štož sym najprjedy „gjardu“ čitał; Markus přepisuje jónu: dobru pjazeńku. Dale ćerpi so tudy „č“: pačpula, kuždučki, běłučka guba, žowčišćo pódla: žowcyšćo. Tehorunja kr a pr: kruški, kraj; prejc, prašaś, prosyś, dwa pruta, prjozy atd. (Po khoćebuzsku jenož w cuzych: krona, profet atd. a w zastupowanju „oro“: kral, krotki, krowa, prog, prose atd.) Přehłosowanje je tudy: człejek m. człowjek, pejeźeś m. powjeźeś, wejca m. wójca. Za l je j we: wjejgi; za j je l we: lawor m. jawor.

2) W deklinaciji a konjugaciji. Mjez mužskimi je hišće vokal: panko! Wukónc 1. wosoby słowjesa měša so: deru a derbim, zežeru, njepojdu, njepušćiju, zawrośu, prosym, šyjom, winšujom. Particip.: rjakł m. rjaknuł, zmogł se. Pomocne słowjeso so wuwostaja: Mója lubka na mnjo zła = je zła, skocył ten gólcyk na blido.

3) W jenotliwych słowach su hornjoserbskim bliže: rjańšy m. rědnjejšy, źěl m. źěł; husle m. fidle, huslowaś; guwno (humno) m. gumno. Druhe spomnjenja hódne: gjardny, njewjelikny; spo = po: spo ten wěnašk; z poł nocy = wosrjedź n.; łože; palack; ca = co ga? sy-lik, maš-lic? w škórnicach; jadno złoto = jedyn złoty; dwě złoše, tři złota; jermank a jermark; syłojašk, syłowik a syłojik.

Přisp. Přikład hródkowšćiny wot Markusa hl. w Časopisu 1881, str. 123.

3. Varianty a wudospołnjenja z rukopisa dr. Antona w Zhorjelcu.

Delnjołužiske su tam (jako zběrane z Hródka, Lubnjowa, Wětošowa, Baršća a Třupca) slědowace Smolerjowe čisła: 122, 165, 125, 111, 134, 136, 128, 145, 120, 155, 142, —, 149, 162, 89, 98, 3, 6, 69, 13, 49, 62, 148 resp. 146, 112, 113, 61, 23, 37, 94, 130, 133, 52, 116, 87, 123 resp. 124, 12, 83, 190 a 131.

1) W 165. čisle čitam takle: kcomy śi napjac.

2) We 128 stoji: We tej gustej šmrakowinje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/69 Serbski institut Sorbisches Institut

3) Čisło 142 rěka: Tři kwětki tergaś, tři wostawiś, młode żowčo lubowaś, starym daś hyś.

4) W č. 89. Zad' Kamjenca. Som tam .. zbił abo zbył?

5) W č. 69 rěka (po Hródkowsku) 2. strofa: Bog śi tu spomagaj żowčišćo, co ty źełaš spód dubom? Po 3. strofje so přistaja: Kak ga derbju ja twoja byś, dejš ty prašaś starjejšej. Kak ga derbju prašaś starjejšej, gaž ja žedneju njeznaju? Njeznajoš, rejtař, starjejšej, ga znajoš bratřa staršego. Wšak sy z nim dłujko w wójnje był we tej Praze dalokej. Rubali su se rubali. . . . . Tog' drugeg' do města Budyšinskeg'.

6) W č. 49 rěkatej strofje 14 a 15: Nět mě daj bog dobru mysl, koteru ja sebje weześ derbu? Wezmu sebje tu bogatu, tu źem tu njeźělařsku atd.

7) Čisło 62. ma tajku 11. a 12. strofu: Woblakła jogo woblakła swoju suknju zelonu. Přiwězała jomu přiwězała swoju šorcu bělonu. Kónc je: z tym rědnym dejmantom.

8) W č. 146 přistajenym čisłej 148 rěka druhi rjadk: Pjenězy su wšykne prejc. Kónc: Muterka da mě pjenězy a tata (rukopisnje: tü to) spo wšym njezgóni.

9) W č. 23. Rjadk 3: Nadłožiła (?) nad nim (som) přosbicku. Rjadk 6: Twój dobytk ja śi přecerujom. Po 3. strofje praji wona: A śěgni ty mój luby, źož ty kcoš, gluki ty tam njezmějoš, a lubki ty tam njeskrydnjoš. Město: Gaž pak poł lěta huchadašo, praji so: Luby ten naspjet přichada, żowčo to stojašo we żurjach, w šankem zgłu aż do zemje. Luby ten chójźašo do jśpy a ze jśpy, a w swojich klejdach wójnařskich. A luby huśěgnu swój nagi mjac, chójźašo po jśpach hokoło. Přec' ga ty luby mój tak zły na mnje sy? Njeznajoš ty mě něto wěc? Mjelc ty a njepłac żowcyšćo! Ja som bogateg' bura syn; hundert ja tolarjow gótowych mam, te kcu ja wšykne tebje daś. Buź ty tak wjasoła, ak pjerwjej sy była. Buź ty tak wjasoła, ak pjerwjej sy była, a chójź ty tam do kjarcmy na ten tanc. Na ten tanc ja derje spójdu, a wjasoła ja nikul njebudu.

10) W č. 87 rěka po 36. rjadku: Rada by ja pytała, žeden mě tak wěrny njej', ak ty mój nejpjerwjejšy. Co smej sebi z pjerwjejšym groniłej, wšykno smej zwěru měniłej.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/70 Serbski institut Sorbisches Institut

11) W č. 83. rěka 2. strofa: Kcu wamaj kupiś zelene kapy a žołte zece.

12) W č. 190. so njetrěbnje z hinašeje pěsnje přistaja: Přece sy groniła, až pjenězy maš; něto śi wjeźomy, źo ga je maš?

13) W č. 131 a też druhdźe piše so z h: huśy (wušił je mi).

Hornjołužiske (z Wojerec) su tam štyri t. j. čisła Smolerjoweje zběrki 72, 88, 266 a 118.

1) W č. 72 rěči syn, nic dźowka: Njeswaŕ mje njeswaŕ, maćeŕ moja, ja sym tu nócku maličko spał, swoju sym lubku (dom) přewodźił. Haj njełži mi, njełži synko mój; ty drje sy hejgen na fryjach był pódla teje lubčički swojeje.

2) Čisło 88 rěka z krótka: Pinte (?) rajte, synkaj mojej! Hdyž wój wilkej narosćotej, chcu wama kupić zelene suknje, blachowe howzy, swětłe mječe, ryzy konje, zo móžetej służić kralam a fěrštam, naposledku kejžoreji.

3) W č. 266 rěka 5. strofa: Doma som khodźiła kaž ta nunka, tu pak budu khodźić kaž ta tunka. Doma som měła z mlokom lětki (delnjoserb. lałki = jahłki), tu pak ja njezmějom póselenku. Doma som měła huste krupy, tu pak ja njezmějom čornu muku. — Přecy sy prajiła, (žo) pjenjezy maš. Nětko će wjezemy, hdźeha (žogoje) je maš? W komorcy, w nuglišku, w bunzličku tam su tři złote.

4) W č. 118 je 3. strofa: Pjenjezy, kubło mój přečinimej, swojej mój tola njebudźomej.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477815073/71 Serbski institut Sorbisches Institut

Čišćał E. M. Monse w Budyšinje.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/72
Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/73
Serbski Sorbisches
institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/74
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/75
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477815073/76
Serbski institut Sorbisches Institut